

Kasdien

SUGRĮZTANTYS PAUKSCIAI

Dvi dienas Ignalinos rajone vylo kraštiečių šventė. Suvažiuo žmonės, kurių gyvenimo kelias prasidėjo šiame gražiame ežerų krašte. Pasikalbėjimai, parodos, susitikimai su žmonėmis, ekskursijos. Nuobodžiauti nebuvo kada.

Kiekvienas prisiminė vaikystę, tėvus, aplankė gimtuosius kaimus, papasakojo apie savo darbus, rūpesčius. Profesorius Č. Kudaba pakvietė liepos mėnesį dalyvauti mokslinėje ekspedicijoje, kuri dirbs Tverėčiaus apylinkėse, rinks neįkainojamus liaudies turtus. Turėjo ką pasakyti savo kraštiečiams Onkologijos mokslinio tyrimo instituto profesorius A. Telyčėnas, TSRS liaudies deputatė J. Kupliauskienė, Vilniaus universiteto profesorius P. Čibiras... Ir daugelis kitų mokslininkų, partinių ir tarybinių darbuotojų pasidalijo mintimis, kuo galėtų padėti savo gimtajam rajonui.

Daug išpūdžių išsivežėme iš gimtinės.

Dėkojame tiems žmonėms, kurie turėjo nemažai rūpesčių, vargo, kol paruošė šį susitikimą.

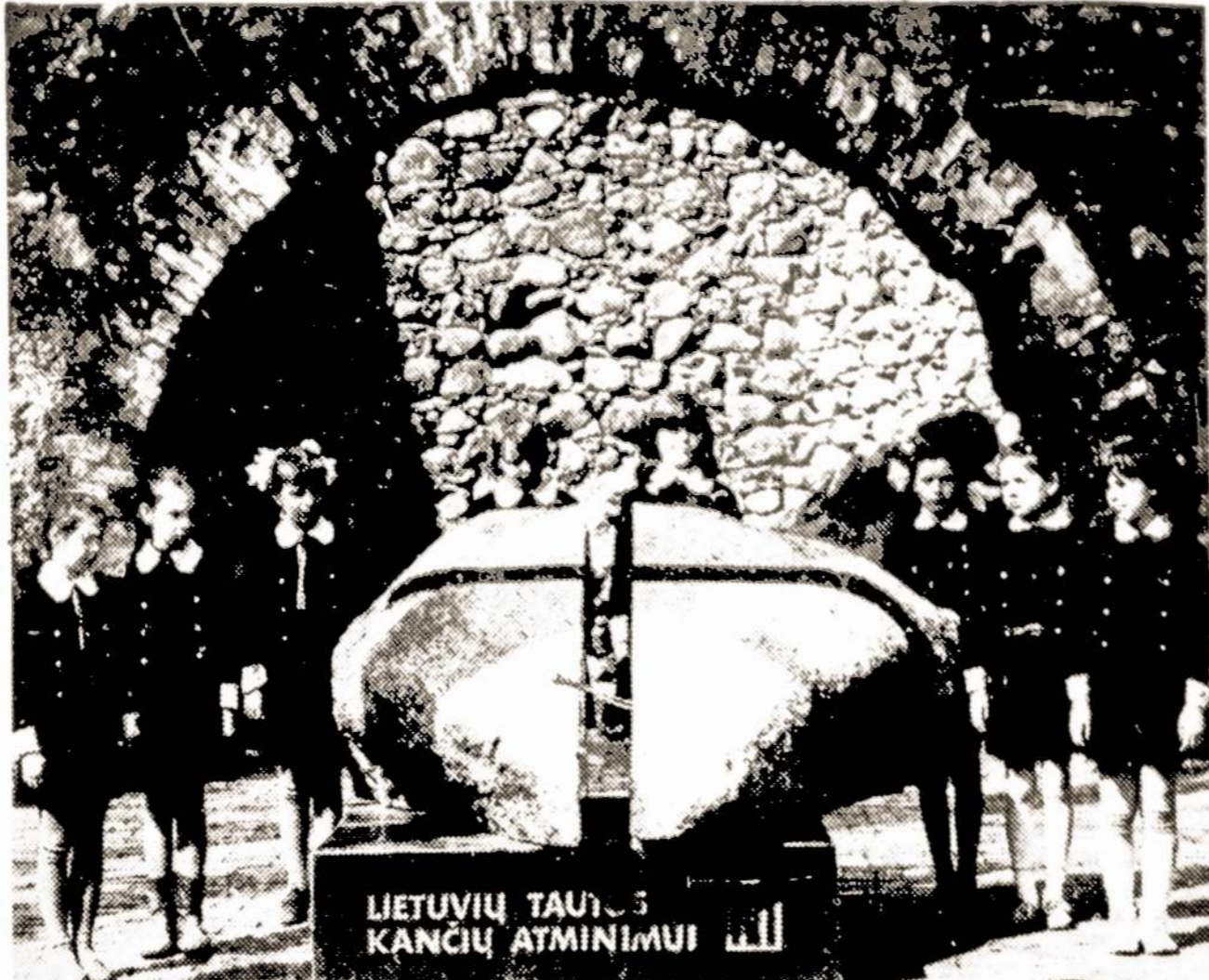
Dabar dirbo partijos rajono komiteto ideologinio skyriaus, rajoninio kultūros namų darbuotojai, nemaža darbų gulė ant rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojos R. Suveizdienės pečių. Juk pirmakart rengėme tokia šventę. — pasakojo LKP Ignalinos rajono komiteto pirmasis sekretorius G. Masiulis.

Gal todėl, skirstydamišį į namus, galvojome apie būsimus susitikimus. Kaip palengvinti organizatorių našta!

Prisiminėme ir tradicinius atlaidus mūsų krašte, kai mūsų tėvai, senoliai, senolių senoliai į tą ar kitą miestelį atvykdavo su visa šeima, su drobės skarelėje įvyniotais užkandžiais, su geros asociais. Ir po pamaldų susiburdavo į būrelius: vaišindavosi, šnekėdavosi, aptardavo mažus ir didelius rūpesčius, dainuodavo.

Ne vienas širdyje jautėme, kad nebūtinos trankios sutiktuvės, maršai, pasveikinimo šokiai ties rajono riba ar kitoje vietoje. Kuo daugiau paprastumo, nuoširdumo. Tikimės kitakart susiburti visi norintys buvę rajono žmonės ir pabirti po savas gimtines, po savus miestelius ir kaimus. Po skelbimo laikraštyje ar telefono skambučio suvažiuotų ne tik profesoriai, daktarai, menininkai, bet ir paprasti darbininkai, ciliniai žmonės — išėiviai iš gimtinės. Tos bendravimo valandos praturtintų ir vienus, ir kitus.

— Jungtinių Tautų mokslininkai įspėjo, kad ateinantį šimtmetį potvyniai, sausros, nederliai gali tapti neapsakomai gamtos fenomenais, jeigu didžioji pramonė, teršianti gamtą, nebus pažabota.

B. Aleknavičiaus nuotraukoje: Paminklas, kuriame įprasminamos lietuvių tautos kančios, praėjusiais metais pastatytas Kretingiškių. Paminklas stovi Kretingos kapinėse stalinizmo ir fašizmo aukoms atminti.

Pirmas žingsnis prie firmos pagrindų

Taip galima apibūdinti pasikeitimus, kurie įvyko buvusiam Lenkijos pramonės ministerijos kultūrinių prekių gamybiniame susivienijime „Neringa“. Jo kolektyvas gavo ilgai siektą nežinybinio susivienijimo statusą.

— Administracine tvarka susivienijimas dabar nepavaldus niekam, — su pasididžiavimu kalbėjo generalinis direktorius Algimantas Matulevičius, — už savo veiklą atsiskaitysime tiesiog Respublikos Ministrų Tarybai...

Valdininkus tokia tvarka, žinoma, šokiruoja — tiek metų klausius komandinės ir administracinės raidės, lankščiusis paragrafai ir instrukcijos, nėra lengva pradėti mąstyti naujai per vieną dieną. O ir patiems neringiečiams tai kol kas irgi — uždavinys numeris pirmas. Tačiau kyla ir daugiau klausimų, kurie pasidaro gana neaiškūs, bandant įsivaizduoti naują „Neringos“ kelią.

— Ar jūsų kolektyvo nariai liko Vietinės pramonės profsąjungoje? — pasiteiravau.

— Žinoma. Juk mes įkūreme ne atskirą respubliką, o pirmąją nepriklausomą, tiksliau priklausančią patiems dirbantiesiems įmonę. Mokesim mokesčius valstybei, o profsąjungai irgi seikėsime, kas jai priklauso, — papasakojo Algimantas Matulevičius. — Mūsų žmonės turi visas socialines garantijas ateičiai...

— Tačiau jie ir kažką išlošia?

— Galėdami savarankiškai tvarkytis, mes kaip tik ir siekiame, kad kiekvienas mūsų kolektyvo narys uždirbtų daugiau, gyventų geriau... Anksčiau susivienijime buvo cechai, įmonės, dabar — gamybos. Jon susibūrę darbuotojai gauna dalį darbo užmokesčio fondo. Kaip jį dalinti, tegu sprendžia pagal kiekvieno indelį į darbą. Administracija čia nesikiš. Kiekvienam su darbu sąlygas uždirbti ir

papildomai, jei tik leidžia galimybės, sudaryk su gamyba sutartį ir dirbk laisvalaikiu, už tai bus atlyginta atskirai... Dabar analizuojame susivienijimo finansinę būklę. Jei tik paaiškės, kad esame pakankamai turtingi, sudarysim sąlygas moterims auginti vaikus iki trejų metų, žinote, kad valstybė dabar teikia materialinę pagalbą pusantų metų, mes jau dabar teiksime dvejus. Numatytos realios lengvatos tiems kolektyvo nariams, kurie dirba sunkesniais sąlygomis, na o svarbiausia, Bukčiuose toliau tęsiame savo statybinę programą. Manom per aštuonerius metus aprūpinti butais visus, kurie dabar stovi eilėje, — kalbėjo generalinis direktorius.

— Koks statusas dabar artimiausias „Neringai“: koncerno, firmos, akcinės bendrovės?..

— Matyt, firmos, — atsakė Algimantas Matulevičius. — Šiandien mes gaminame per 300 gaminių — žaislai, buitines apyvokos daiktai, įranga automobilistams ir automobilių pramonei, statybinės apdailos medžiagos — už keturias dešimtis milijonų rublių kasmet gauname apie 8,5 milijono rublių gryno pelno, tačiau palikimą iš Vietinės pramonės ministerijos gavome menką: dalis gamybinių korpusų statyta dar praėjusio amžiaus pabaigoje, normalioms darbo sąlygoms užtikrinti trūksta apie 6 tūkstančių kvadratinų metrų gamybinių ir sanitarinių-buitinių patalpų. Taigi darbas laukia didelis tačiau tvarkysimės kaip mums patogiau, o tai jau didelis dalykas. Būsim išvengę varginančių atsiskaitymo su įvairiomis kontroliuojančiomis organizacijomis procedūrų. Mūsų darbo planas — lanksti gamybine programa. Sumokeję mokesčius savo pelną galėsime naudoti kaip tinkami. Tačiau, suprantama, kad normaliam mūsų susivienijimo darbui labai stigs iš-

orinių sąlygų, tai yra realių prekių-piginių santykių, didmeninės prekybos, nes pagrindinis dalykas — žaliavos, o jas kol kas vis dar skirsto materialinio-techninio tiekimo tarnybos, dar daug savo kaprizų mums bando diktuoti prekybininkai... Bet tai jau reikalai, sprendžiami darbo tvarka. Svarbiausia pasiekta — esam nežinybiniai. Tai kolektyvui suteikia daug jėgų.

— Kaip subrendo sumanymas siekti tokio suvereniteto?

— Kai tik buvo įteisintas įmonės (susivienijimo) įstatymas, pabandem pasinaudoti kai kuriais jo punktais ir pasirodė, kad tai — ne taip paprasta. Naujasis įstatymas kol kas neužkerta kelio įvairioms žinyboms komanduoti gamintojui. Suprantama, kad darbo kolektyvas atsiduria paradoksaliaje padėtyje. Sakysim, darbo kolektyvas nusprendžia, koks ūkiskaitos modelis jam labiausiai tinka, o leidimą taip ūkiminkauti duoda aukščiau stovinti organizacija. Galiausiai mus labai slėgė neteisinga pelno paskirstymo sistema. Vien per paskutinius aštuonerius metus susivienijimas iš savo pelno turėjo atskaityti 22 milijonus rublių, tarp jų vien ministerijai — 5,3 milijono. Taigi mūsų darbo rezultatais naudojosi kas tik norėjo. Koks gi tad noras dirbti geriau, plėsti asortimentą, jei savo triuso vaisiais nepasinaudosi. Štai šis principinis klausimas ir skatino mus siekti nepriklausomumo...

— Dabar jūs pereinate prie principo mokėti už darbą, o ne už etatą. Kaipgi, sakykit, bus su gamybos planavimu? Liaudies ūkis kol kas dar planinis.

— Gamybinę programą nuo šiol ruošime mes patys. Ją gali stimuliuoti tik vienas dalykas — pelnas, na, o suinteresuotos žinybos ją gali paveikti tik per valstybinį užsakymą. Jei jis bus mums naudingas, tai jį priimsime, — atsakė Algimantas Matulevičius. — Tuo svertu valstybė, matyt, turėtų naudotis, formuojant vaikams skirtų prekių asortimentą ir palaikant stabilias jų kainas...

— Ar savarankiškas ūkinis vienetas nepamirš apie ekologiją?

— Atvirkščiai — anksčiau mums suriškavo rankas, kai norėdavom statyti gamtosauginius objektus, dabar leidimo prašyti jau nereikės. Mes savo iniciatyva Bukčiuose, kur yra vienas mūsų gamybos baras, jau pastatėme vandens valymo stotį, dar vieną Kaune, plastmasių gamybą visose mūsų įmonėse dabar ruošiamės aprūpinti patikimais oro valymo filtrais, — pakomentavo generalinis direktorius, — svarbiausia, kad dabar mes patys planuojam savo ekologines programas ir niekas jų nebandys koreguoti...

Kalbėjosi Viktoras Armalis

Vakarų Vokietijos žurnalo „Der Spiegel“ nuomone, TSRS prez. M. Gorbačiovas Vakarų Vokietijoje populiariausias politikas. Kito tokio nėra.

— Afrikai vystyti banko duomenimis šio kontinento šalių praskolinimas pasiekė 221 bilijonus dolerių.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly [659-780]

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday,
by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$15.00; Chicago \$17.00;
Canada, and other foreign countries — \$20.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS — 3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325

Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

VYSKUPAS BALTAKIS SEKA ŠV. RAŠTĄ

"Registruotųjų "Lietuvių Balse" š. m. birželio 3 d. laidoje dr. Kazys Sidlauskas kandžiai' atsiliepa apie išeivių lietuvių katalikų Vyskupą Paulių Baltakį, lankiusį Lietuvoje ir pripažinusi, "kad bažnyčios ir valdžios santykiai tampa normalūs" ten.

Dr. Sidlauskas pagal akademinį išsimokslinimą yra teisininkas, gi vysk. Baltakis, kaip jo titulas rodo, yra dvasininkas. Abu jie, be abejonės, gerai žino, kad valstybės konstitucija, dėl kurios apybraižų aiškumo Lietuvoje sąjūdis elna, taip ir Šv. Raštas, yra šaltiniai, iš kurių respektiviškai sekuliarinės ir religinės bendruomenės semiasi sau elgesio normų. Kaip vyskupas Baltakis dvasininko patirtimi pagal Šv. Rašto mokymą rado (žiūr. Pirmąjį Petro laišką 2:13), kad katalikų Bažnyčia Lietuvoje laikosi vyriausybės nustatytos tvarkos ir jis tą faktą pripažįsta, tai jam, kaip dvasininkui, nieko negalima prikišti. Deja, dr. Sidlauskas, kaip kovingas katalikas, pasipiktina vysk. Baltakio Šv. Rašto sekimu.

Pasukime žvilgsnį į praeitį, kuriame aiškiai pamatysime "kovingųjų" nuotaikų kilmę.

1918 m. atsikūrusi nepriklausoma Lietuva puoselėjo demokratijos principus, ir taip, 1926 m. gyventojų išrinkta dr. Kazio Griniaus valdžia, lyg ir sekdamas Jungtinių Amerikos Valstybių demokratijos modelį, kuriame reikiama atskirumas valstybės nuo religijos, ėmė nemokėti iš valstybės išdo, dvasi-

ninkams algų. Tokį Griniaus valdžios užmojį karingoji dvasininkija per ambonas pradėjo garsinti kaip Romos katalikų bažnyčios narių persekiojimą, kas privedė prie 1926 m. gruodžio 17-d. perversmo (žiūr. Anicetas Simutis — Pasaulyje Lietuvių Žinynas — 1952 m. laida, psl. 324), paniekinusio Valstybės Konstituciją, taip lygiai ir Šv. Raštą. Perversmo pasisekimu kovingieji katalikai džiaugėsi, apskabinę bučiavosi, vildamiesi galėsi atgauti iš jų rankų išslystančią galią.

Dr. Sidlauskas primena vyskupui Baltakui, kad Vakarų valstybėse (suprantama, ir čia, Jungtinėse Amerikos Valstybėse) nėra jokių valstybės "religinių reikalų įgaliojimų", tačiau kovingasis jurisprudencijos daktaras visai nenorėtų žinoti, kad Vakarų valstybėse nemokėjimas dvasininkams algų, nėra sustabdomas su jokia priesauda ar religijos persekiojimu.

Demokratiškose šantvaruose, kurios denominacijos jos bebūtų, Katalikų Bažnyčia kadaise turėtosios galios nebeatgaus. Kokiais "persekiojimų" epitetais tos galios nykimas būtų ramstomas, tas tik išreikš. Šv. Rašto žodžiais, "kvailių žmonių tuščius pliauškéjimus" (žiūr. Pirmąjį Petro laišką 2:15). O tokius pliauškéjimus vyskupas Baltakis, sekdamas Šv. Raštą, ir nori sustabdyti. Jo pastangas Lietuvos liaudis nuosirdžiai įvertins. **Medingu Varna**

Atgimsta Trys Kryžiai

Nuo seniausių laikų Vilniaus panorama puošė du itin išsiskiriantys simboliai — architektūros paminklai: Gedimino pilis ir ant kitoje Vilnios pusėje dunksančio Plikio kaimo stovėję Trys Kryžiai. Kaip teigia legenda, Trijų Kryžių atsidarimo istorija siekia dar Algirdo laikus. Kryžiai ant šio kalno buvo pastatyti neva atminti keturiolikai vienuolių, kuriuos nužudė lietuviai pagony. Ar ši legenda turi pagrindą, sunku šiandien pasakyti. Tačiau istoriniai šaltiniai rodo, kad 1740 m. sutrešę kryžiai buvo iš naujo atstatyti. O 1916 m. už surinktas iš žmonių lėšas čia buvo pastatytas pagal architekto A. Vivulskio projektą 12 m. sukščio gelžbetoninių kryžių ansamblis. Trys Kryžiai ir puošė Vilniaus panoramą iki 1950 metų. Tada, užėjus religinių simbolių naikinimo vėjui, Trys Kryžiai buvo susprogdinti ir užkasti į žemę.

Taigi beveik keturias dešimtis metų Plikasis Vilniaus kalnas stovėjo iš tiesų plikas. Tik prieš kelerius metus vieną naktį ant jo iškilo paskubom kažkieno sukalti trys mediniai kryžiai: "Eidamas 2

tolyn, atsigėžk ir įsiklausyk, ar neverkia Lietuva..."

Pernai atgimstanti lietuvių tauta ėmėsi atgaivinti, susigrąžinti ir stalinizmo bei stagnacijos metais suniokotus istorinius, tautinius bei religinius paminklus, tarp jų — ir Trijų Kryžių ansamblį.

Buvo atkastos čia palaidotos senųjų kryžių liekanos. Tačiau, kaip parodė tyrimai, atgaivinti A. Vivulskio statytų kryžių neįmanoma. Po ilgų diskusijų architektai nutarė: panaudojus archyvinę medžiagą — A. Vivulskio projektą, dokumentus, faktus, mininius kryžių statybą 1916 m., pastatyti tiksliai Trijų Kryžių kopiją. Šis darbas buvo patikėtas architektų grupei, vadovaujamai Henriko Silgalio.

Paulius Matukas

— Ultradešiniųjų Moral Majoritų sąjūdžio įkūrėjas dvasininkas Jerry Falwell praneša, jog sąjūdis turės nutraukti savo veiklą, nes nebėra iš jo naudos. Jei 1981 metais dar sukėlė \$11 milijonų, tai praėjusiais metais besukėlė vos \$3.5 milijono.

KAS LĖMĖ PABALTIOJŲ LIKIMĄ?

Vilnius, VI. 1. (ELTA). Šiandien Lietuvos TSR Mokslų Akademijoje baigėsi mokslinė konferencija "Pabaltijo valstybių vidaus ir užsienio politikos problemos Antrojo pasaulinio karo išvakarėse ir jo pradžioje".

Antrąją konferencijos dieną toliau buvo skaitomi pranešimai apie 1939-1940 metų įvykius, lėmusius trijų Pabaltijo valstybių — Lietuvos, Latvijos ir Estijos istorinį likimą. Kaip buvo pažymėta, 1939 metų rugsėjo 28 dieną Tarybų Sąjungos — Vokietijos sutartis ir jos protokolai iš esmės padėjo įgyvendinti Stalino užsienio politikos planus Pabaltijo atžvilgiu. Šis teiginys buvo akcentuojamas daugelio konferencijos dalyvių.

Pranešimus konferencijoje skaitė istorijos mokslų daktarė R. Žepkaitė, profesorė A. Gaigalaitė (Vilnius), istorikai K. Arjakasas (Tallinnas), M. Ilmarvas (Viljandi), istorijos mokslų kandidatai — vilniečiai V. Kancevičius, G. Rudis, R. Čepas.

Konferencijos dalyviai priėmė kreipimąsi į TSRS liaudies deputatų suvažiavimą, pripažinti TSRS-Vokietijos nepuolimo sutarties slaptuosius protokolus neteisėtais ir negaliojančiais nuo jų pasirašymo.

Konferencijoje ypač didelis dėmesys buvo skirtas Molotovo-Ribentropo pakto klausimui. Kaip žinia, vykstančiame TSRS liaudies deputatų suvažiavime pakto padarinius tirti nutarta sudaryti specialią komisiją. Apie tai, kaip vertina šį paktą bei kitus su juo susijusius dokumentus, Eltos korespondentas Vyngandas Prekevičius paprašė pasidalinti mintimis istorijos mokslų daktarus — Sergeju Slučą (Maskva), Regina Žepkaitę (Vilnius) bei istoriką Kiulo Arjakasą (Tallinnas).

S. Slučas:

Mano manymu, sutartis, pasirašyta 1939 metų rugpjūčio 23 dieną, kaip tik ir buvo visų tolesnių Tarybų Sąjungos tarptautinių veiksmų pagrindas iki 1941 metų birželio 22-osios, ir jos jokiū būdu negalima priešpastatyti rugsėjo 28 dienos sutarčiai. Rugpjūčio 23 dienos sutartis kaip tik ir buvo visų tolesnių įvykių pradžia. Nors ji ir vadinosi nepuolimo sutartimi, tačiau anaipol neribojo fašistinės agresijos Europoje. Tai liudija ir pats sutarties tekstas. Mat sutartyje nebuvo straipsnio, kuris įrašytas nepuolimo sutartyje, kurias pasirašė Tarybų Sąjunga ketvirtą dešimtmečio laikotarpiu su daugeliu Europos valstybių. Šis straipsnis bylojo apie tai, kad tuo atveju, jeigu viena iš susitariančiųjų šalių vykdys agresiją prieš trečiąją valstybę, tai kita susitariančioji šalis turi teisę denonsuoti šią sutartį. Tarybų Sąjungos ir Vokietijos nepuolimo sutartyje šio straipsnio nebuvo. Todėl Tarybų Sąjungos ir Vokietijos sutartis nelokalizavo karo Europoje, o atvirkščiai su jos pagalba Hitleris užsitikrino neribotą Stalino, o tuo pačiu ir Tarybų Sąjungos neutralumą. Tai leido jam palaipsniui triuškindi Europos valstybes, tarp jų ir tokią didelę šalį kaip Prancūzija. Netgi šiuo atžvilgiu nagrinėjant oficialią sutarties tekstą, reikia pripažinti, kad ši sutartis neturėjo nieko bendra su taikos stiprinimo Europoje problema, su nacistinės agresijos apribo-

jimo problema. Tai buvo nepaprastai naudinga Hitleriui sutartis, kuri padėjo jam vykdyti Europoje ekspansionistinę politiką.

Kas dėl Pabaltijo respublikų, čia reikia turėti omeny štai ką: nepuolimo sutartis ir visų pirma jos slapti priedai nubraukė tuos susitarimus, kurių buvo pasiekusi Tarybų Rusija dar trečiame dešimtyje — taikos sutartis su Pabaltijo valstybėmis, taip pat šios sutartys buvo vėliau patvirtintos atitinkamomis nepuolimo sutartimis su Lietuva 1926 metais, su Latvija ir Estija — 1932 metais. Tai buvo grubus šių susitarimų pažeidimas.

R. Žepkaitė:

Mano manymu, kad svarbiausia yra ne Ribentropo-Molotovo paktas, ne sutartis tarp TSRS ir Vokietijos, o ju slaptieji protokolai. Faktiškai jie lėmė Lietuvos, Latvijos ir Estijos likimą. Ypač tai pasakytina apie rugsėjo 28 d. sutarties protokolus. Čia jau galutinai nustatytos įtakos sferos. Šis faktas aiškiai rodo didžiųjų valstybių savivaliavimą, nesiskaitymą su tarptautinės teisės normomis. Būtent konferencijoje neatsitiktinai daug kalbėta apie to laikotarpio tarptautinės teisės pažeidimus. Kita vertus, mes jau ir iki šiol gerai suvokiame, jog tuo buvo pademonstruotas visiškai nesiskaitymas su mažos tautos siekiams, jos valia. Žodžiu, protokoluose atsispindi didžiųjų valstybių prievara ir savivaliavimas. Toliau mes matome ir kitus panašius faktus, jų praktišką įgyvendinimą. Pavyzdžiui, spalio 10 d. Tarybų Sąjungos sudaro vadinaujanį savitarpio pagalbos sutartį su Lietuva. Tai sakyčiau, buvo Tarybų Sąjungos pozicijų įtvirtinimas Lietuvoje — taip, kaip iki tol jau buvo padaryta Estijoje ir Latvijoje. Tokia nuosekli įvykių grandinė — tai žingsniai, vedantys į 1940-uosius metus. Visai nelaukiant, gegužės 23 d. Molotovas įteikė notą, kurioje Lietuva kaltinama savitarpio pagalbos sutarties laužimu, t.y. provokacinėmis akcijomis prieš čia dislokuotus tarybinius karinius. Kadangi tokie faktai mūsų vyriausybei nebuvo žinomi, įvykiams tirti ji sudarė specialią komisiją. Deja, komisijos išvadų nebuvo paisoma. Viena aišku, jog TSRS tikslas buvo kuo greičiau įsitvirtinti Pabaltijyje.

Tokia yra istorinė tiesa ir ją reikia pripažinti.

K. Arjakasas:

Manau, kad ši konferencija yra labai svarbi. Mat svarstomos problemos aktualios ir Lietuvai, ir Maskvai, ir netgi tarptautiniam mastui. Gerai būtų, kad mes, istorikai, kartu susirinkę galėtume suvokti bendrą šio istorinio laikotarpio vaizdą įvairiais lygiais. Antai mes aiškinamės Vokietijos ir Tarybų Sąjungos santykius, taip pat tai, koki vaidmenį tuo metu vaidino ir ką apie tai galvojo Anglija, Prancūzija ir JAV. Vardan istorinio objektyvumo mums ne mažiau svarbus tas vaizdas, kuriame atsispindi Pabaltijo valstybių santykiai su Tarybų Sąjunga, taip pat šių valstybių vidaus padėtis. Mus domino ir tai, kas buvo žinoma, Lietuvos, Estijos ministrams. Tai prasme konferencija priminė gerai organizuotą kolektyvinį susirinkimą. Juk istorikai čia svarstomas problemas nagrinėjo beveik dvejus metus.

Vilnius, 1989 m. liepos 6 d.

Ar Lietuvos žvejai turės laišinius vandenius?

Tai klausimas, kuris jau visą dešimtmetį domina mėgėjus meškeriotojus, tačiau visi pasiūlymai atsimušdavo lyg į sieną: žinybų biurokratai vieną kartą tvirtindavo, jog tokie vandenys nereikalingi... Kodėl jie taip priešinosi ir tebesipriešina naujovei, kuri visame pasaulyje jau seniai tapo kasdienišku dalyku? Dalykas labai paprastas: tiek Gamtos apsaugos komitetui, tiek valstybiniam žuvininkystės ūkiams reikės juos geriau prižiūrėti, susirūpinti upėtakių, kiršlių, laišių ir šlakų veisimu. Neseniai įvykusiame Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos respublikinės tarybos prezidiumo plenumo Marijonas Kiela, buvęs šios draugijos pirmininkas, o dabar — žuvininkystės valdybos viršininkas, visomis keturiomis pasipriešino pasiūlymui atgaivinti licenzinį laišių gaudymą. Esą ši žuvis įrašyta į Raudonąją knygą, tačiau priežastis kur kas paprastesnė: nuo 1975 metų žuvininkystės valdyba pažėdžia Lietuvos TSR Ministrų Tarybos nutarimą intensyviai veisti laišias ir šlakis. Latvijoje tas atliekama seniai, ten laišios sezono metu gaudomos ir versliniu būdu. Pas mus emus gaudyti šias taurias žuvis, esančias vienu įdomiausių sportinės žūklės objektų, tuojau išryškėtų žvejų verslininkų daroma žala, jų nesugebėjimas sutvarkyti laišinių žuvų veislynus.

Pasiteiravau Medžiotojų ir žvejų draugijos pirmininką Joną Vyšniauską:

— Ar visiškai netikslinga kol kas siekti, kad skaidriųjų Lietuvos upių dalis, atskiri jų ruožai būtų paskelbti laišiniais vandeniimis, kur galėtų taisyklė žvejoti tik dirbtiniu masalu — blizge arba musele, atsakyti minties apie licenzinį laišių ir šlakų gaudymą?

— Kol kas mūsų vandenyse upėtakių ir šlakų rimčiau ir pastoviau veisia tik žvejai mėgėjai. Tą darbą pradėjo ir dabar sėkmingai vysto Vilniaus žvejų muselininkų būrelis kartu su draugijos Laukystos žuvų veislynu. Pernai į skaidriuosius, šaltavandenius upelius išleista per dvidešimt tūkstančių jau paaugintų šlakukų ir upėtakių. Tiesa, galingus žuvų veislynus turintys žvejai verslininkai stipriai galėtų prisidėti prie šio darbo, bet, matyt, kol kas jiems kliudo kažkokios vidinės organizacijos kliautys, nes jie netgi karpio pakankamai neišsiaugina, o perka pas mus, — papasakojo pirmininkas. — Kas tai yra laišiniai vandenys? Gal tiksliau mūsų sąlygomis vadinkime juos upėtakiniais vandeniimis. Verslininkai juose nežuvalia, tai kol kas melioracijos nepaliesi upeliai ir upės, vandens režimas juose toks, kad ten gyvena daugiausia upėtakai ir kiršliai. Nūnai jie ištaisai arba atskiri jų ruožai paskelbti draustiniais, bet tai — tik ant popieriaus. Suteikus jiems upėtakinį vandens statusą, tuojau atsirastų realus šeiminkas. Ekologiškiausia žūklės rūšimi užsiiminėjantys meškeriotojai — muselininkai. Tie vandenys būtų intensyviai žuviniami, gerai saugomi nuo brakonierių ir taršos. Tad tokių vandenų, manau, mūsų žvejams reikia, šį klausimą dabar keliamo Respublikos gamtos apsaugos organuose. Kiek sunkiau su laišių ir šlakų licenziniu gaudymu. Tai, kol nesutvarkytas šių žuvų veisimas, dalykas sunkiai pajudinamas...

— Upėtakinuose vandenyse galima bus įvesti garsųjį Li Vulfo principą: pagavai — paleisk...

— Šis dalykas labai padėtų ugdyti mūsų žvejų mėgėjų samone

ir kultūrą, — tarė Jonas Vyšniauskas. — Tačiau ir toliau reikia intensyviai vystyti žuvininkystę. Vienas kelių, kadangi dabar jau turime du didelius veislynus, kurie pilnai aprūpina žvejus mėgėjus karpinėmis žuvimis, lydekėmis, karšiais, statyti nedidelius veislynus prie upėtakinų, šaltavandenių upelių. Galbūt jie turi būti mobilūs — dvejus metus dirbti prie vienos upės, kitus trejus prie kitos, kad galima būtų operatyviai atstatyti upėtakių ir kiršlių atsargas ištisuose regionuose. Na, o svarbiausia, būtina nustoti naudoti žemės ūkio aviaciją, sutvarkyti visus valymo įrenginius, įvesti griežtą baudų vandens teršėjams sistemą. Savo ruožtu, kad šis darbas būtų efektyvesnis, prie draugijos skyrių steigime savas vandenų apsaugos inspekcijas, kurios saugos konkrečius vandens telkinius ir upes...

— Ar Laukystos žuvų veislynas, kuris šiandien duoda daugiausia lydekas ir karpus ežerams įžuvininti, ims auginti daugiau upėtakių, veisti kiršlį?

— Dėl kiršlio — dar neturime parengtos technologijos. Na, o upėtakių ir šlakų planuojame auginti ir inkubuoti kelis kartus daugiau — pajėgumai Laukystoje ir veislyno inkubatoriuje parengti dideli...

Specialistų prognozė: kasmet į šaltavandenes Lietuvos upes reiktų išleisti ne mažiau kaip milijoną paaugintų laišinių žuvų ir jos taptų vėl meškeriojimų rojumi, į kurį trauktų mėgėjai iš viso pasaulio.

Valdas Araminas

Lietuviškas derlius iš lenkiškų sėklų

Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, daugelyje rajonų centrų daržovių parduotuvėse dabar išvysite nemažai lenkų žemdirbių ir jų apdirbimo gamyklų produkcijos — kompotus iš obuolių ir slyvų, marinuotas daržoves ir konservuotus agurkus, kurie iš karto užkariavo šeiminkų simpatijas, nes puikiai tinka į mėsos salotas. Tačiau žemdirbiai pačioje Lietuvoje, žinoma, nelabai patenkinti, kad prekystalius užėmė ne sava produkcija. Todėl jie nutarė pas kaimynus pasirūpinti gerų sėklų, kurios — pirmas sėkmingo būsimojo sezono laidas.

Dabar Respublikos sostinėje ir daugelyje rajonų specializuotos parduotuvės pradėjo prekiauti įvairiomis daržovių sėklomis, kurios atgabentos iš Lenkijos Liaudies Respublikos. Jas iš kaimyninės šalies tiesioginių mainų keliu su „Pumos“ firma gavo naujai įkurtas Vilniaus paruošų ir realizacijos punktas.

Tai vienas respublikinio „Sėklos“ susivienijimo dalinių. Šis susivienijimas šiemet taipogi padės daržininkams ir ūkiams įsigyti iš Lenkijos gautų svogūnų sėjinukų, kurių iki šiol gerokai stigdavo. Bus taipogi prekiaujama puikiomis sėklinėmis bulvėmis, kurios tinkamai auginamos, gerai išsilaiko žiemą. Siomis žemdirbiams reikalingomis prekėmis dabar prekiauja jau 43 nuolatinės parduotuvės visoje Respublikoje, o netrukus duris atvers dar dvidešimt dvi,

nes tiek daržovių, tiek gėlių sėklų bus turima žymiai daugiau nei pernai. Matyt, tai atsilieps ir mūsų prekystalių turiniui, o ir aruodai rudenį bus pilniau užpildyti.

Jonas Petrukonis

Lenkija. Architektų ir restauratorių kruopštaus darbo dėka Krokovoje harmoningai derinasi nauja ir sena — tai muziejų ir naujų statybų, šimtmečių kultūrinių tradicijų ir besivystančios pramonės miestas.

Nuotraukoje: viena Krokovo alkščių.

TASS-o nuotrauka

“FOTOGRAFIJA — TAI MANO AKIŲ DAINA”

Ketvirtą kartą Lietuvoje viešojo žinomas JAV fotografas Jonas Dovydenas. Prieš išvykdamas iš gimtinės, jis sutiko pasidalyti išpūdžiais apie viešnagę Lietuvoje, savo darbus, ateities planus.

— Nors su fotoaparatu, kaip pats sakėte, žaidžiate nuo trylikos metų, tačiau rimčiau fotografija, atrodo, susidomėjote tik aukštojo mokyklose?

— Taip. Brauno universitete Providenso mieste (Rod Ailendo valstija) baigiau anglų kalbą ir literatūrą su fotografijos kursu. Vėliau, persikėlęs gyventi į Čikagą, čia pusę metų Ilinojaus technologijos institute studijavau jau tik fotografiją.

— Ar kursas buvo tik pusės metų trukmės, ar Jūs nusprendėte, kad žinių jau pakanka?

— Mano manymu, fotografijos ilgai studijuoti nereikia. Reikia imti fotoaparata ir eiti į pasaulį. Taip aš ir padarau. Ėmiau dirbti Čikagoj miesto atnaujinimo biure — įstaigoje, kuri kažkuo būtų artima jūsų restauravimo trestui. Po metų tapau „free lance“, t. y. „laisvu samdiniu“. Fotografavau žurnalams, reklaminiams, firmoms, įvairioms kompanijoms, Čikagos miestui.

— Nuo kada save laikote fotografu-profesionalu?

— Nuo tada, kai iš to pradėjau duoną valgyti — nuo 1967 m.

— Taigi fotografuojate jau dvidešimt antrus metus. Ar galėtumėte savo kūrybinį kelią suskaidyti į kokius etapus?

— Mano galva, fotografija yra gana paprastas procesas. Nesiblaščiau, kol suradau savo stilių. Jo laikaisi ir dabar.

— Ir kaip Jūs jį apibūdintumėte?

— Kukulius, be manierų. Noriu parodyti gyvenimą su visomis jo detalėmis. Dar mano akiai patinka kompozicija: kaip daiktus išdėlioti, kaip vaizdą įrėminti.

— O kaip pakito per tą laiką Amerikos fotografija apskritai?

— Pasikeitimų yra, bet jie nesvarbūs. Amerikos fotografai šiek tiek nusisuko nuo dokumentikos ir susižavėjo unikaliomis fotografijomis, t. y. tokiomis, kurias galima parduoti už krūvą pinigų. Fotografija virsta efektingu popieriaus gabalu, skirtu sudominti potencialių pirkėjų. Man tokie eksperimentai nelabai įdomūs, bet aš jų neįveikiu.

— Tad dabar Jūs lyg ir nuošalyje nuo dabar Amerikoje vyrujančios fotografijos krypties?

— Taip, dabar aš dirbu nuošalyje. Kelti triukšmą su salonine fotografija — ne man. Mano fotografijos yra subtilesnės, be didelių emocijų, neskirtos šokiruoti žmones. Aš tik noriu parodyti gyvenimą, kad tai paskatintų žmones nors šiek tiek pamąstyti apie jį.

— Jūsų pirmasis iš stambesnių fotoalbumų buvo „Čikagos namai“, kur fotografijomis pasakojate apie senų namų restauravimą. Šįkart su savimi atsivežėte pernai išleista stambią fotografijų knygą „Nevada. Kelionė“. Tai — apie Nevados krašto žmones?

— Visai ne. Dabartinį knygos pavadinimą aš laikau klaida. Ši knyga — apie gyvenimą, kurio perteikimas man svarbiau už konkrečią vietovę.

Dabar ruošiu dvi fotografijų knygas. Viena — apie Čikagą, kurią fotografuoju jau per dvidešimt metų. Antroji — apie gyvenimą Afganistane. Du kartus keliau po tą šalį su partizanais, lankiausi pabėgėlių stovyklose Pakistane. Visą pluoštą fotografijų iš šių kelionių palieku Lietuvos fotografijos meno draugijoje.

— Su vyresnės kartos Lietuvos fotografų darbais Jūs gerai pažįstamas. O iš jaunesniųjų respublikos fotomenininkų kas labiau „grie dūšios“?

— Tai — Raimondas Urbakavičius, Virgilijus Sonta, Vitalis Vilpišauskas bei Albertas Žilinskas. Jie turi savo stilių, kuriuo moka išreikšti savo norus.

— Siemet vasarą pirmą kartą buvo suruošta kolektyvinė išeivijos dailininkų darbų paroda. O jei taip — ir išeivijos fotografų darbų paroda?

— Apie tai tariasi su Fotografijos draugijos pirmininku Antanu Sutkumi. Manau, tai pavyks ne anksčiau, kaip po poros metų: kada visiems pranešim, paruosim katalogą ir t. t. O paroda, tikiuosi, būtų labai įdomi. Vėliau ji galėtų keliauti per pasaulį.

— Ir paskutinis klausimas: kas Jums fotografija?

— Tai — mano akių daina. Kalbėjosi Arūnas Marcinkevičius

Viską savim pragyveni

Igno Seiniaus gimimo 100-osioms metinėms

Rašau, anot to, karštomis pėdomis. Ką tik grįžęs iš viešnagės rašytojo Igno Seiniaus tėviškės pargėje. Kupinas jaukių įspūdžių, kuriuos sukėlė jo šimtųjų gimimo metinių minėjimai Sirvintų rajone. Tos ypatingos nuotikos nepajėgė sudrumsti nei pikti, keisti, paveltai prasidėjusios žiemos orai — šlapdriba, pūgos, įkyrūs vėjai siautė beveik visą balandžio antrosios dieną. Nuo pat ryto jie persekiojo kelionę, tarytum atsiliepdami mintim apie rašytojo gyvenimą.

Bet šysyk pirmiausia kalbėtume apie tai, su kokia meile, iš širdies, pasididžiudami I. Seiniaus kraštiečiai pagerbė įžymų rašytoją.

Bagaslaviškis — miestelis, kone ranka pasiekiamas nuo Seiniūnų — rašytojo gimtinės. Savo kaimo pavadinimą Ignas Jurkūnas įamžino slapyvardė — Seinius — kuria įėjo į lietuvių literatūrą, pasiliko joje, išnešiojo per daugelį kraštų iki gyvenimo pabaigos Švedijoje, Stokholme 1959 metais.

Rašytojo gimtojoje sodyboje Seiniūnuose sukakties proga pastatyta jo kraštiečio liaudies menininko Ipolito Užkurnio ažuolo skulptūra. Išskobtas rašytojo portretas atgręžtas į čia, pakalnėje, beankantį jo vaikystės ežerą, ant kalvos priešais kadaise stovėjusį vėjo malūną, įamžintą apysakoje „Kuprelis“. Malūno ir Kuprelio įvaizdžiai ir kitoje I. Užkurnio skulptūroje Musninkų vidurinės mokyklos kieme. Kadaise, XIX a. pabaigoje, čia I. Seinius lankė liaudies mokyklą. Prie jos pastato dabar memorialinę lentą prikėlė rašytojo sūnus Irvys Seinius su žmona atvykęs išskilmėms iš Švedijos.

— Mano šaknys čia, tėvo gimtinėje, — kalbėjo sūnus Seinius. — Ne kartą jis sakė esąs be galo laimingas, galėdamas po ilgų dešimtmečių vėl aplankyti savo tėvo kraštą, susitikti su giminėmis, pasijusti tarp rašytojo kūrybą mylinčių, jo atmintį gerbiančių žmonių.

Susijaudinęs jis dėkojo visiems, kas puoselėja I. Seiniaus atminimą ir kūrybą. Minėjimų akimirkos ir susitikimai būsią jam brangiausi išgyvenimai, patirti Lietuvoje.

Iš tiesų reikėjo matyti, su koku šviesiu, sukilintu nusiteikimu jaunieji moksleiviai iš atminties skaitė I. Seiniaus kūrybą, dabar su jais suartėjusią ir tampa jų savastimi! Reikėjo tik įsiklausyti į mokytojų jautrius žodžius apie rašytoją, žmonių, kurie taip kruopščiai, atsidavusiai rinko atsiminimus ir kitą medžiagą apie I. Seinių! Reikėjo pagaliau per minėjimus girdėti liaudies dainas, giedamą Maironį ir Kudirką, kad pajustumė, kaip per I. Seiniaus tėviškę ir Lietuvą eina tautinio atgimimo banga!

Nuo šitos pakilios dvasinės nuotikos, viešpatavusios I. Seiniaus šimtmečio minėjimuose (Bagaslaviškyje, Seiniūnuose, Musninkuose, Sirvintose), tenka nusileisti kiek labiau į proziškuosius dalykus.

Sirvintose vakare kalbėję rašytojai V. Bubnys, V. Brazauskas, literatūros tyrinėtojai A. Vaitiekūnienė, D. Linčiuvienė, šių eilučių

autorius ir kiti suklostė įdomų I. Seiniaus gyvenimo ir kūrybos paveikslą. Į jį šia proga tiktų įrežti vieną kitą faktą ar fragmentą iš rašytojo ryšių su Amerikos lietuivais.

I. Seinius nėra buvęs ar gyvenęs Amerikoje. Tenai kiek laiko dirbo tiktai jo tėvas — Juozas Jurkūnas.

Tačiau rašytojo kūriniai, perkelti Atlantą, palankiai ir noriai priglobti Amerikoje, paviešėję pas tos šalies lietuvių skaitytoją, vėl grįždavo į Tėvynę. Taip yra buvę ne kartą, pirmiausia rašytojo kūrybinio kelio pradžioje.

Išskodamas platesnės auditorijos ir didesnės galimybės spausdinti ir leisti savo kūrinius, I. Seinius maždaug 1911 metais užmezgė bendradarbiavimo ryšius su „Vienybės lietuvininkų“ laikraščiu, kurį tada redagavo J. O. Sirvydas, turėjęs literatūrinių interesų ir reiškęs literatūros kritikoje. 1912 m. tame laikraštyje paskelbta įvairios rašytojo kūrybos — novelių („Toli nuo žemės“, „Zaltys“, impresijų iš ciklo „Pavasaris“, feljtonų „Grynai nuskutė“ ir kt.). 1912 m. rugpjūčio pradžioje I. Seiniui „Vienybės lietuvininkų“ praneša gavusi iš jo apysaką „Kuprelis“ ir nurodo, kad ją netrukus pradėsianti spausdinti. Su šio kūrinio rankraščiu susipažino žymesnieji Amerikos lietuvių literatai ir visi, anot laikraščio, „išsireiškė, kad ji bus viena iš mūsų kalboje gražiausių originališkų apysakų“. Tą sprendimą patvirtino praėję dešimtmečiai — „Kuprelis“ yra I. Seiniaus kūrybos viršūnė, vienas iš įspūdingiausių mūsų nacionalinės literatūros kūrinių. Iš dalies pasitvirtino ir kiti JAV lietuvių spaudos atsiliepimai apie „Kuprelį“, kuris „perleistas“ per minėtojo laikraščio skiltis. 1913 m. išėjo knyga, pasiekusi Lietuvą.

„Kuprelis“ apibūdinamas kaip „meilės tragedija“, įdomiai ir patraukliai sukurta. Diskutuotinas būtų katalikų „Draugo“ teigimas, kad filosofija, „bene ir bus tik veikalo silpnumas“ („Draugas“, 1914, Nr. 14). Manome, atvirkščiai — „Kuprelyje“ ir „meilės tragedija“ sufilosofinta, pakylėta į bendrumą, universalesnę prasmę. Kuprelis galbūt pirmasis mūsų literatūroje filosofas, semėsis išminties iš knygų, sakysime, V. Krėvės „Bedievio“ Vainoriaus — filosofas iš gyvenimo patirties ir jo suvokimo.

Su Amerika I. Seinių siejo ir paskutinieji rašytojo gyvenimo dešimtmečiai, praleisti Švedijoje. I. Seiniaus „trečiojo grįžimo į literatūrą“ kūryba (jo novelių rinkinys „Vyskupas ir velnias“ ir dar vienas kitas) buvo išleisti taip pat Jungtinėse Amerikos Valstijose. Ilgą laiką kelias į gimtinę jiems buvo uždarytas, bet dalis iš šio laikotarpio kūrybos pasieks Lietuvos skaitytoją.

Turime galvoje šiemet išeisiantį Vilniuje I. Seiniaus raštų dvi tomi (dvi solidžios apimties, apie 1200 puslapių knygas). Čia bus sudėta bene viskas, kas vertingiau sia rašytojo kūryboje. Jo novelistiką apie vaikystę („Tėviškės pargėje“) išleis „Vyturio“ leidykla. Galvojama ir apie dokumentinės I. Seiniaus prozos („Raudonasis tvanas“) bei kitų kūrinių leidimą. Ignas Seinius dabar grįžta į Lietuvą dar kartą, bet visam laikui.

„Vienybės lietuvininkų“ 1917 metais rašydama apie „Kuprelį“, pažymėjo: „Per visą knygą driekiasi širdį veriantys paveikslai, vaizdai, ir skaitydama pats, rodos, tą viską savim pergyveni, jauti“. Tai iš tiesų yra didelio meno ir kūrybos ypatybė. Skaitydami I. Seinių šiandien, skaitome save, žmogaus gyvenimą, lietuvišką sielą po tėviškės pargėje ir svetimuose kraštuose.

Bronius Raguotis

Išskaudinti galima tik tą, kuri labiausiai gerbi, bet ne tą, kurio neapkęnti.

J. Grušis

KAIP NAGRINĖJAMOS KOSMOSO MİSLĖS

„Kas pastatė atominį reaktorių po „atviru dangumi“ Gabone? Kas įvaldė siaubingųjų ginklų vartojimo meną astravidiją? Ar kinų „stebuklingasis veidrodukas“, mahatmų laiškas Leninui, Sirijaus B mįslės, Chatušo ir Mohendžo Daro griuvėsiai su apsilydžiusiais akmenimis bei kadaise Gabone veikęs „atominis reaktorius“ dar nepakankamai įrodo, jog senovės mituose, padavimuose, religiniuose vaizdiniuose iš tiesų yra kažko, kas verčia manyti, jog Žemėje lankėsi „dievai“ — ateiviai iš kosmoso“. — Tai citata iš ką tik „Mokslo“ leidyklos išleistos knygos „Kur jūs, ateiviai iš kosmoso?“. Bene pirmą kartą į lietuvių skaitytoją jos puslapiuose prabyla apie globalinius įvykius. Būdavo, kad vienas kitas autorius bandydavo panagrinėti šiuos dalykus, tačiau tai būdavo tik mėginimai paieškoti paleokosminių faktų sąsąją su Lietuva, jos mokslininkų darbais. Tačiau nematydamas viso konteksto, ne ką gali spręsti ir apie jo dalį. Knygos autoriaus S. Kanišausko didžiausias nuopelnas ir yra, kad jis pirmą kartą lietuvių mokslo populiarinimo literatūroje sudėjo į vieną vietą ir apibūdino pasaulinę patirtį šia tema.

S. Kanišauskas daugelį metų dirba Vilniaus planetariume, į jo paskaitas apie gyvybės kosmose problemas ateina labai daug žmonių. Suprantama, kad ši tema dabar labai domina žmogų. Domino ir anksčiau, bet tik mūsų amžius įgijo daugiau techninių galimybių spręsti dilemą: ar gyvybė Žemėje yra unikali? Vieni mokslininkai atsakymo į šį klausimą ieško tarpplanetinėse erdvėse, o kiti — Žemėje. Jau knygos pradžioje S. Kanišauskas pastebi, kad daug peno apmąstymams teikia mitai, legendos, senieji rašytiniai šaltiniai... „Visatos objektai atsiranda ne vienu metu ir evoliucionuoja skirtingu greičiu, be to, Visatoje yra ir daug senesnių už Saulę žvaigždžių, todėl tikėtina, kad kitose anksčiau už Žemę susiformavusiose planetose jau seniai galėjo būti civilizacijų, savo žiniomis ir technika pranokstančių mūsų. Gali būti, kad tokių nežemiškųjų civilizacijų atstovai jau seniai klajoja kosmoso erdvėse, kad jie ne kartą lankėsi ir mūsų planetoje. Negalima besąlygiškai atmesti ir minties, kad nežemiškųjų civilizacijų atstovai — ateiviai iš kosmoso — lankėsi Žemėje istoriniais laikais...“ — rašo S. Kanišauskas. Štai kodėl ir būtina patikrinti, ar tokia galimybė realizuota, ar ne? Autorius ir veda mus per Afrikos savanas, majų miestus, didžiųjų kinų upių pakrantėmis bei per drėgnus Indijos miškus, kur daugybę

hipotetinių faktų saugo miestų ir rūmų griuvėsiai. Taipogi knyga ne tik supažindina su visa paleokosmonautikos problematika, bet ir perteikia jos sudėtingumą, pasakoja apie klaidžius pažinimo kelius, kelia mįsles, kurias reikės išspręsti jau ateities mokslininkams.

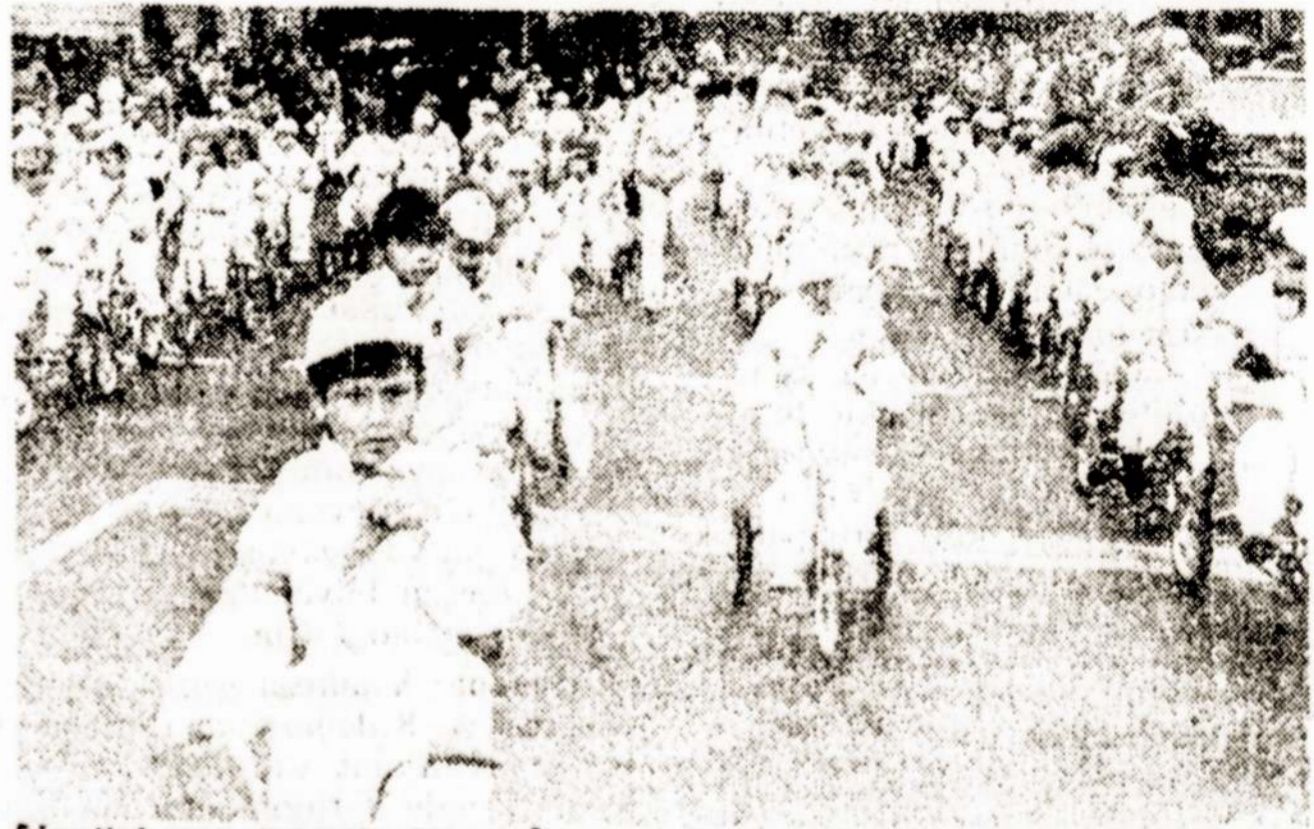
Suprantama, kad mokslininkų ir tyrinėtojų, žurnalistų, kurie rašė paleokosmonautikos temomis yra labai daug. Ypač jų gausu užsienyje. Tai ir savamokslis šveicarų archeologas bei rašytojas Erichas fon Denikenas, liūdnai pagarsėjęs savo neįtikėtinomis mintimis amerikietis Carlzas Berlicas, garsus tarybinis mokslininkas Igoris Sklovskis, prancūzų žurnalistas ir rašytojas Erichas Roberas Saru, kurio vardo klubai jau susikūrė ne vienoje šalyje.

Netgi tarp tokio autorių margumyno S. Kanišauskas užima ypatingą vietą, mat nors paleokosmonautikai skirtų populiarių straipsnių apstu, tačiau mūsų šalyje, o ką jau kalbėti apie Lietuvą, skirtos vien paleokosmonautikos problemoms, kol kas nebuvo. Pirmiausia todėl, kad ši tematika per dėtai konservatyvių akademikų, neturinčių šviežių minčių, buvo vadinama nelabai rimta, tad savaime atsidūrė už savotiško tabu ribos. Tad, rašant šią knygą, autoriui teko eiti nepramintais takais. Jau vien dėl šios priežasties pateikiamos informacijos kiekį riboja būtinumas nusakyti svarbiausius dalykus, o juk apie kai kurias hipotezes galima parašyti ne kiek ne mažesnes knygas, kaip ir toji.

Paleokosmonautikos problematika formavosi ir savarankiškai plėtojosi tuo pačiu metu, kaip ir nežemiškųjų civilizacijų paieškų programa, tačiau metodologiniu požiūriu ji yra tik pastarosios atskiras atvejis. Paleokosmonautika — tai ne vien bandymai sužinoti, buvo ar nebuvo Žemėje ateiviai iš kosmoso. Ieškodami atsakymo į šį klausimą, susiduriame su principinėmis gyvybės ir proto Visatoje kilmės bei evoliucijos problemomis. Autorius pabrėžia, kad, atsižvelgiant į žmonių visuomenės raidos tempus ir juos ekstrapoluojuojant į ateitį, galima manyti, jog žmonija taps Visatos evoliucijos „kosminiu veiksmu“ visai netolimoje ateityje — po 2—5 tūkstančių metų. Taigi žmonija jau yra ant slenksčio, už kurio savo reikmėms imsime pertvarkyti Mėnulį, Marsą, Venerą, o gal ir leisimės į kitas galaktikas.

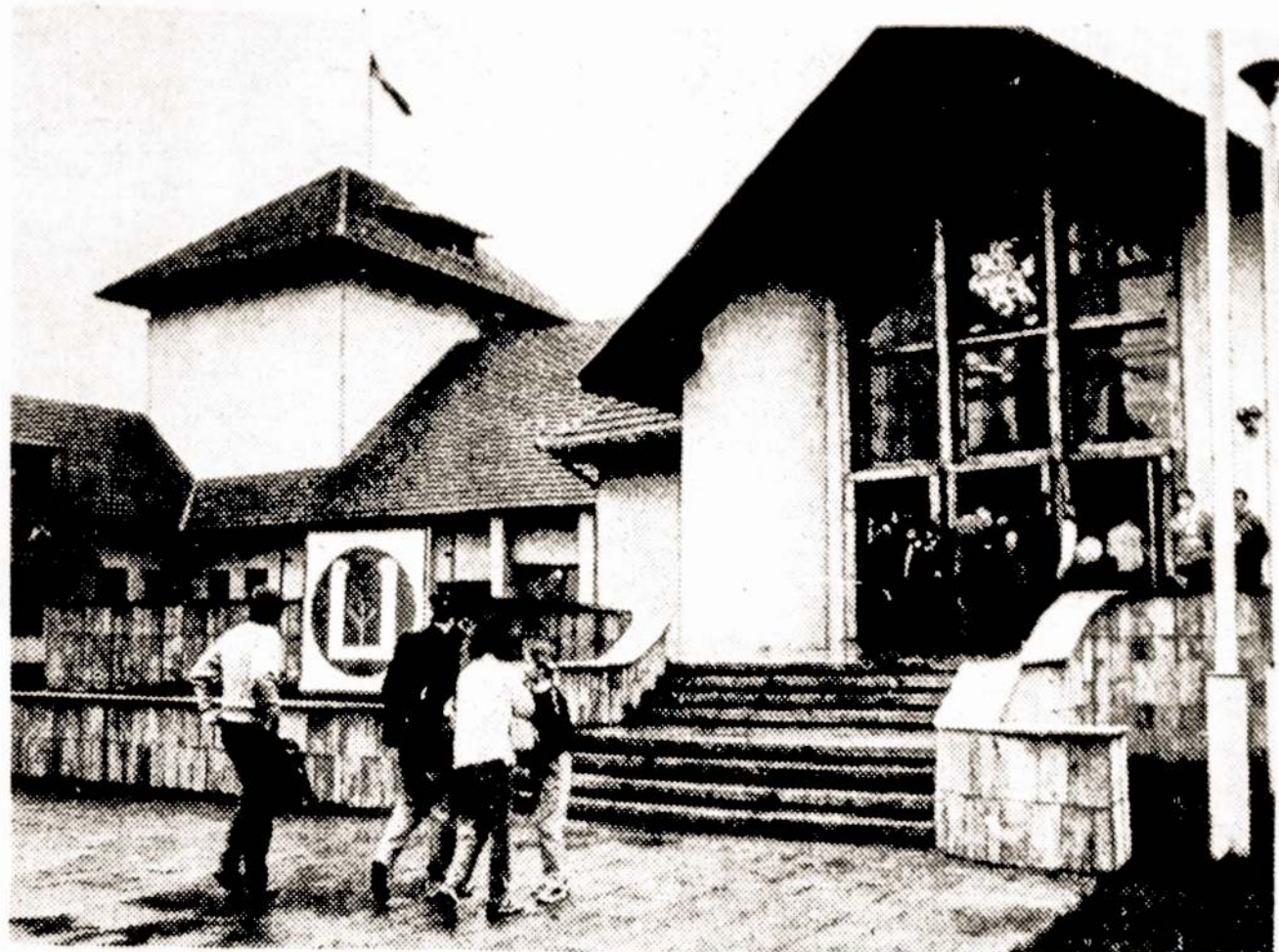
Taigi mokslinėje lietuvių literatūroje atvertas kelias naujai tematikai. Jis sudomins ne tik mokslininkus, bet ir praktikus, o taipogi jaunąją kartą, iš kurios greitai galbūt išeis kosmoso tyrinėtojai.

Jolanta Cepukaitytė

Siauliai yra dviračių Meka. Kasmet čia vyksta Lietuvos dviratininkų šventė. Šiemet vyko gegužės paskutinį savaitgalį 31-tą kartą. Vlodo Ščiavinsko nuotraukoje: Jauniausių dviratininkų — darželinukų paradas šventės metu.

Vilnis, 1989 m. liepos 6 d.

Kad Žalieji Lietuvoje jau atsirado, yra ir bus ateityje — sužinojome praėjusiais istoriniais metais. Prasidėjus pertvarkai, tautos atgimimui, Žaliesiems judėjimas plūptelėjo lyg potvynis, nuvilnijo per kraštą plačia ekologinių protesto žygių, mitingų, piketų banga. Nuvilnijo ir neatslūgo. Nuotraukoje: Rumšiškių kultūros namai, kuriuose neseniai vyko žaliųjų suvažiavimas.

Paminklas kovotojui

Vieną dieną į mūsų redakciją užėjo pagyvenęs žmogus. Jis ištiesė nedidelę rusų kalba išleistą knygėlę ir pasakė: „Aš esu šios knygėles autorius. Siūlyčiau ją išleisti ir lietuvių kalba“. Taip susipažinome su pagrindinės kovos prieš hitlerininkus Vilniuje dalyviu Genadijumi Nekrasovu. Autoriaus atneštą knygėlę „Akistatos nebus“ buvau matęs ir vartęs knygynė. Tada pagalvojau: ją vertėtų išleisti lietuvių kalba. Tačiau į galvą neatėjo mintis, kad jos autorius galėtų gyventi mūsų mieste. Pasikalbėjus su Genadijumi Nekrasovu, paaiškėjo, kad jis asmeniškai pažinojo daugelį savo knygos herojų. Tarp jų žymiausias buvo Juozas Vitas — „Dėdė Juozas“, kaip jį dar vadino pagrindininkai. Ir štai nuosirdaus leidyklos ir autoriaus bendradarbiavimo rezultatas — knygėlė apie Juozą Vitą lietuvių kalba.

„Sakau: Juozas Vitas ir mano vaizduotėje — augalotas, apie keturiasdešimt metų, valingu veidu, aukšta kaktą brunetas. Maždaug taip šis žmogus atrodė, kai hitlerinė Vokietija užpuolė Tarybų Sąjungą. Vitas tuomet dirbo Tarybų Lietuvos komunalinio ūkio liaudies komisariato energetikos valdybos vyriausiuoju inžinieriumi. Prieš tai buvo Vilniaus miesto vykdomojo komiteto pirmininko pareigos, sunkus ir įtemptas darbas iki išnaktų.“

Tačiau grįžkime į pirmąsias karo dienas. Taip susiklostė aplinkybės, kad, evakuavęs savo darbovietės archyvus, Juozas Vitas pasiliko Vilniuje, kurį tuoj pat okupavo hitlerininkai. Likęs praktiškai vienas, be jokių ryšių, jis pradėjo veikti. Kelionė į Kauną, paskui į Alytų. Visur atsargiai, tačiau patikimai užmezgami ryšiai: su buvusiais bendradarbiais ir šiaip žmonėmis, pasiryžusiais kovoti su įsibrovėliais. Vėliau kelionės į Ariogalą, Kėdainius, Panevėžį, vėl į Alytų, vėl į Kauną.

Tačiau Juozo Vito pagrindinės veiklos centras buvo Vilnius. Čia Vilnis, 1989 m. liepos 6 d.

jis sutelkė įvairias pagrindines organizacijas ir įkūrė Lietuvos išlaisvinimo sąjungą, leido „Tėvynės fronto“ laikraštį. Minėta sąjunga užmezgė ryšius su antifašistine lenkų patriotų sąjunga, Vilniaus žydų geto antifašistine organizacija. Pogrindininkų kova ir toliau buvo stiprinama organizaciškai. Po ilgo paruošiamojo darbo įvairių tautybių komunistai įkuria Vilniaus miesto partijos pagrindinį komitetą. Jo pirmuoju sekretoriumi išrenkamas Juozas Vitas, antroju — Janas Pševalskis. Mieste aktyviai pradėjo veikti jungtinis kovinių grupių būrys, kuriam vadovavo Makaras Korablikovas. Štai kaip aprašo tų dienų atmosferą knygos autorius Genadijus Nekrasovas, beje, vienos „Maksimo“ kovinės grupės vadas: „Pogrindinio miesto komitetų sekretorių Juozo Vito ir Jano Pševalskio vadovaujami, mes čia lankydavomės konspiraciniuose butuose, gaudavome užduotis, ir iš čia traukdavome jų vykdyti. Senamiestyje aidėjo sūviai, švilpė kulkos, skirtos gestapo provokatoriams ir šnipams“.

Pogrindinis partijos Vilniaus miesto komitetas įkuria spausduvę, užmezga ryšius su Trakų pogrindininkais. Antifašistinė kova plėtėsi, tapo geriau organizuota. Tačiau 1943 metais birželio mėnesį, provokatoriaus išduotas, gestapo rankose žūna Juozas Vitas. Žūna be baimis kovotojas, galima sakyti, pats vienas suorganizavęs internacionalinę Vilniaus ir dalies Lietuvos gyventojų pagrindinę kovą, jai vadovavęs.

Kas gi buvo Juozas Vitas? Kokia jo biografija? Juozas Vitas (Jonas Valūnas) gimė 1899 metų sausio 8 dieną dabartiniame Alytaus rajone, Varanauske. Tarnavo carinėje kariuomenėje, vėliau — Raudonojoje Armijoje. Jis taip pat dalyvavo kovose už Tarybų valdžią Lietuvoje. 1920 metais, tarnaudamas Lietuvos kariuomenėje, Ukmergėje kariniame dalinyje įkurta LKP organizacija. Vėliau su-

Sidabro eketės

Takas ežero link buvo jau išmintas — kelios pėdų poros kirto pusnis. Vadinas, mudu jau ne pirmieji leidžiamės ant Ilgo ežero ledo šryt ekečių kirsti.

Rytmečio šaltukas šerkšnu papuošė alksnius ir žilvičius pakrantėse, ir jų šakelės dabar panašios į baltų eglaičių skaras. Virš tolimom Asvejų pakrančių kalvom išsidantijusiais eglonais vos vos kyšo balkšvo dangaus pakraštėlis. Lyg rankogalis iš vizitinio kostiumo rankovės. Atsigrėžiu — atšlaimė stovintis namas jau atgijo, o juk taip tyliai stengėmės išeiti, durimis nebarkštelėti. Bet kur tu nuo budrios meškeriojų ausies pasislėpsi. Tuoj išgirdo, kad ankstyvesni kolegos bruzda. Vienas po kito užsižiebia langai. Kad taip visi iš karto nubudo, nieko nuostabaus, juk čia apsistoję vien žvejai. Vakar mačiau atvažiuojant tik dvi moteris. Tikriausiai atlydėjo savo vyrus, o pačios nutarė po apylinkes paslidinėti. Juoba kad visos sąlygos kartu pabūti yra — čia, prie Ilgo ežero, lyg pasaga juosiančio Danilavos kaimą, kur įsikūrė pirmas Lietuvoje žvejų viešbutis.

Vakar mes jį apžiūrėjome. Iš dailaus medžio suręstas gyvenamasis korpusas, tolėliau — vasaros nameliai, kempingas, prižiūrėtojo namas, erdvi aikštelė automobiliams, kurioje poilsio dieną jau pradeda stigti vietos. Viešbutis, kurio šeimininkai Vilniaus medžioklės ir žūklės ūkis, greitai pasidarė populiarus. Dėsninga — meškeriojas čia gali atvykti su visa šeima, vietas užsisakyti dar Vilniuje, bet nenuskriaudžiami ir tie, kurie atvyksta nelaukta. Vietoje nusiperka leidimą meškerojoti, vasarą gali išsinuomoti valtį, viešbutyje visos sąlygos šeiminkauti — įrengti ne tik patogūs kambariai, kur vienos vietos kaina apie du rubliai parai, bet ir ne mažiau ištaigingos virtuvės. Be jų savaitgalį sunku įsivaizduoti, nes šeiminkams magą šeimyną pavaišinti šviežios žuvies patiekalais, na, o jos nestinga, mat laimikiais atvykstantys meškeriojai nesiskundžia. Ilgo ežeras — kultūrinės žuvininkystės plotai. Čia daugelį metų intensyviai veisiama žuvis. Itin gausu jame karšių, lydekų, karpių, žiemą puikiai kimba ešeriai, kuojos, prityrę meškeriojai gali tikėtis ir starkio, lyno... Apie tai man papasakojo Vilniaus medžioklės ir žūklės ūkio direktoriaus pavaduotojas Jonas Tamulevičius, tačiau šiandien ir pats tuo įsitikinau. Vos išgręžėm pirmąsias vaivorykšte žaižaruojančią ledę eketes, vos nuleidom išblizgintas avizėles į gelmę, tuojau virptelėjo mano meškerėlės sargelis. Pakirtau, ir kažkas stipriai trūktelėjo vala. Žuvis įnirtingai kovojo, bet

imamas, pabėgo, dirbo partinį darbą Kaune. Maskvoje mokėsi Vakarų tautinių mažumų komunistiniam universitetui. 1932 metais baigė Maskvos elektros mašinų gamybos institutą, dirba ūkiniu darbuotoju, inžinieriumi.

Juozui Vitui tik 1965 metais buvo suteiktas Tarybų Sąjungos Didvyrio vardas. Kodėl taip vėlai? Yra keletas versijų. Tačiau, matyt, ne be pagrindo ir ta, kad ilgą laiką buvo nepasitikima jo veikla, o gal net ignoruojama. Juk buvo laikai, kai garbino tariamus didvyrius, o tikruosius kai kada ir nutylėdavo.

Knygelė „Akistatos nebus“ — tai savotiškas paminklas Juozui Vitui, be baimiui kovotojui.

Antanas Kubilius
„Minties“ leidyklos istorinės literatūros redakcijos vedėjas

po valandėlės ant ledo spurdėjo margašonis ešerys. Si eketėlė man padovanojo dar keletą tokių gražuolių, o paskui pasukome į ežero vidurį, kur didžiausia gelmė ir kur mėgsta ganytis platūs kaip keptuvė karšiai. Parymojom prie naujų eketelių, kol aprimo ledo grąžtų gremžėjimo pabaidytos žuvis. Jau buvo bepradedą įdienoti. Ir tada mano meškerėlės sargelį kažkas atsargiai virptelėjo, paskui jis pakilo į viršų. Taip kimba tik karšis. Pakirtau ir po ilgokos dvi-kovos ant ledo išvilkau kilograminį sidabražvynį.

Kai grįžom, pamačiau, kad ir kiti žvejai nuo ežero grįžo su geru laimikiu. Pamačiau ir abi moteris su žvejų dėžėmis parlinguojančias. Jos irgi šypsojosi — ilgas padovanojo abiem gražių karšių.

Nūnai Vilnios krašte planuojama statyti dar keletą tokių viešbutių.
Viktoras Armalis

ATGIMĖ SENAS MALŪNAS

Olandijos peizažas be malūnų — kaip be druskos, tačiau ir Lietuvoje jų būta daug. Garo mašina, paskui elektros variklis išstūmė mojančius sparnais milžinus iš gyvenimo. Apleisti, nebenaudojami jie ėmė irti, kai kuriuos žmonės patys išardė statybinėms medžiagoms. Liko vos vienas kitas, ir tada buvo susigriebta. Malūnuose ėmė steigti muziejus, ekspozicijas, poilsio namus, prie Seduvos netgi atsirado sename malūne restoranas „Vėlnių malūnas“. Tačiau daugiausia juos restauruodavo įmonės, organizacijos, restauravimo projektus rengdavo institutai.

Pasirodo, jog ir vienas žmogui — tai įveikiamas darbas. Liepų tarybiniam ūkyje gyvena malūnininkas Juozas Raudžius, kuris turi malūną — savo bendraamžį. Juozas Raudžius yra gimęs 1904 metais. Tais pačiais jo tėvas, irgi Juozas Raudžius, pradėjo statyti malūną, kurio vėjiniai sparnai buvo net aštuoniolikos metrų ilgio. Tokie jie ir dabar. Vos pūsteli vėjelis, tuojau ima sukstis, subilda garnos. Juozas Raudžius malūną sutvarkė, dabar čia atvažiuoja apylinkės žmonės miltų susimalti. Malūno paieğumas — 8 tonos miltų per pamainą. Taigi senasis malūnas vėl tarnauja.

Antanas Raudonis

TRUMPAI

— Pažangūs sąjūdžiai, jų tarpe ir AFL-CIO profsąjungos, susitarė, kad spalio 7 dieną Vašingtone įvyktų benamių demonstracija.

— Pasišalinančio iš pareigų generalinio chirurgo Evenet Koop apskaičiavimu kasmet automobiliais užsimuša apie 21,000 neblaiviame stovyje vairuotojų.

— Nuo to, kai prieš aštuonerius metus buvo pastebėtas pirmas AIDS liga susirgimas, JAV jau užregistruota apie 100,000 susirgimų ir apie 5,000 mirimų nuo AIDS ligos.

— Stockholmo Taikos institutas aliaruoja, kad jau net 22 neišsivysčiusios šalys turi balistinių raketų bei vysto didelio nuotolio raketas.

— Pasaulinė Mitybos taryba susirinkime Kaire konstatavo, kad 1980 metais nuo nedavalgymo bei badavimo kiek buvo pasaulyje susirgę žmonių, tai šiais metais dvigubai tiek susirgę.

AR KAPEIKA PINIGAI?

Kaip bankininkui užsidirbti pinigų? Su šiuo klausimu apsilankiau pas Lietuvos pramonės ir statybos banko valdybos pirmininką Romualdą Visokavičių.

— Ligi šiol bankininkai buvo sąskaitininkais, — papasakojo jis. — Tvarkė svetimas apyskaitas, na, o atlyginimą gaudavo iš biudžeto. Tuo tarpu visame pasaulyje bankai gyvena iš savo veiklos, iš skirtumo, kuris susidaro, išmokėjus procentus už skolintus pinigus...

— Na, o kokių naujovių pas mus yra šioje srityje?

— Pirmiausia pasakysiu štai ką: ir kapeika bankininkui pinigas, — atsakė R. Visokavičius. — Kaipgi kitaip gali būti, jei galvojame apie bankų sistemos efektyvumo didinimą. Juk bankininkas turi būti suinteresuotas savo veiklos rezultatais, o tai galima padaryti tik tada, kai jis jau materialinį suinteresuotumą. Štai kodėl mūsų bankas vienas iš keturių šalyje pradėjo dirbti ūkiskaitos sąlygomis.

Kas ta bankų ūkiskaita? Tai pajamų paskirstymas tiems, kurie sugebėjo gauti iš savo veiklos pelno. Taigi, dabar sudaręs naujingą sandėrį, pelningai investavęs lėšas Lietuvos pramonės ir statybos banko darbuotojas, jų grupė ar net visas padalinys gauna už savo išmoningumą ir dalykiškumą premiją. Štai tik vienas pavyzdys: vien per du praėjusių metų mėnesius bankas pajamų planą įvykdė 102 procentais, o tai leido darbuotojams išmokėti 53 tūkstančius rublių premijinių, o kai kuriems atsakingiems darbuotojams, turintiems aukštą kvalifikaciją, net penkiasdešimčia procentų padidinti atlyginimus. Ir tai padaryta sąlygomis, kai procentai, mokami

už ilgalaikius kreditus, vis dar menki, o jų normatyvus tik ruošiamasi padidinti.

— Kokia tad bankininkų efektyvesnio darbo perspektyva, kokie uždaviniai šiemet — svarbiausi?

— Siemet daugiausia dėmesio skiriame padidinti pajamas ir pelną, — papasakojo R. Visokavičius. — Tam reikia kiek galima efektyviau panaudoti turimus kreditavimo resursus, kredituoti daugiausia pažangias mokslines ir technines idėjas, perspektyvią, plataus vartojimo prekių gamybą. Tad bankininko darbas daug kur — vos ne kūrybinis. Siemet itin aktyviai plečiame operacinį įmonių ir organizacijų aptarnavimą, visas bankų paslaugas. Vien už paminėtus dalykus paskutinį praėjusių metų ketvirtį gavome pajamų per šešis šimtus tūkstančių rublių. Pvz., banko Ignalinos skyrius, parengęs Ignalinos atominės elektrinės projektinės dokumentacijos tobulinimo pasiūlymus, gavo 20 tūkstančių rublių pajamų. Su šia dokumentacija ignaliniečiai dirba ir toliau.

Taigi pro kapeiką bankininkui praeiti nevalia. Kapeika prie kapeikos — rublis. Rublis prie rublio — pajamos. Na, o pati svarbiausia Lietuvos pramonės ir statybos banko veiklos sritis — tobulinti prognozavimo mechanizmą, kur pelningiausia investuoti pinigus. Šito dabar mokomasi specialiai surengtuose kursuose, žinių bankininkai semiasi ir įvairiuose tobulinimosi fakultetuose. Galima tikėtis, kad jie padės sutaupyti mūsų ūkiui didesnes sumas, nes pats pelningiausias dalykas — tinkamai išleisti pinigus.

Jurgis Prunskus

KAIP BOČIAI MŪSŲ ŽUVIŲ GAUDĖ

Pirmą kartą į Mindūnus pakliuvau, kai čia buvusios aštuonmetės, o dabar devynmetės mokiniai statė netoliese kiaušiu auginimo įmonę. Mane, tada beusį „Komjaunimo tiesos“ korespondentą, redaktorius pasiuntė parašyti apie tuos mokinukus. Štai tada ir išvydau šį žydrų ežerų kraštą. Mindūnai — gyvenvietė už kelių kilometrų nuo Molėtų, besišliejanti prie kelio į gūdžios Labanoro girios širdį. Bet dar tiksliau bus pasakyti, kad ji įsikūrusi lyg ant salos, kurią iš visų pusių supa ežerai. Putomis nutaškyti Stirniai, balkšvi kaip puša Baltieji Lakajai, juoda gelme bauginantys net ir pačiomis saulėčiausiomis dienomis Juodieji Lakajai, o kiek dar mažesnių, ne tokių visoje Lietuvoje garsių.

Suprantama, kad tokios geografinės sąlygos nuo seno čia skatino ypatingą verslą — žūklę. Ilgainiui šios tradicijos buvo primirštos, pamažu ėmė nykti iš palėpių ir pašūrių senose sodybose anų laikų žūklės įrankiai. O juk žvejys su vandeniu kalbėjo savo šneka, labai gerbė vėją, nuo kurio priklausė jo laimikiai. Štai Lietuvos pamaryje žvejyškai šnekėti — reiškę lietuviškai. Antai Nemuno deltos žvejai vėjams sugalvojo taiklius pavadinimus — audenis, žemnis, ožinis, pietvis, pilvinis, marinis, suominis... Senovėje po marias ir jūrą plaukiodavo įvairaus dydžio, sąrangos ir paskirties valtimis ir laivais — luotais, eldijomis, valtelėmis, pergais, čakomis, turginėmis ir timbrinėmis. Didžiausia lietuvių žvejų valtis — bradinė, kurią kopininkai vadino kurenu. Jo ilgis, siekdavo 10–12 metrų. Apie daugelį tokių dalykų, o ypač išsamiai apie Labanoro senųjų žvejų tradicijas, apie tai, kaip jie naujų metų naktį virš

smėlėto dugno kirsdavo eketes ir avizas žerdavo, o rytą ten aukso žuvis viliodavo, galima dabar sužinoti pirmajame Lietuvoje senosios žūklės muziejuje, kuris įsikūrė Mindūnų devynmetėje mokykloje. Mokytojos V. Mackonienės paakinami, vaikai keletą vasarų rinko po tolimiausias paežeres senovinius žvejų apyvokos ir darbo rakandus, netgi iš medžio kamieno skobta gal šimto metų senumo luotą ekspozicijon gavo. Jie po kruopelytę surinko tai, kas galėjo negrįžtamai dingti ir jau mes nebūtume galėję daug ką iš senosios buities pamatyti. Žinoma, apie pamario žvejus šokią tokią ekspoziciją galima išvysti Klaipėdos jūrų muziejuje, tačiau juk prie ežerų ir upių šis verslas nė kiek ne mažiau klestėjo ir nė kiek ne mažiau svarbus buvo.

Įdomu ir tai, kad mokiniai surinko ne tik istorinę medžiagą, bet ir suieškojo nūnai jau nukaršusius, bet dar atsimenančius, kaip mūsų bočiai ir jų tėvai žuvį gaudė, senuosius žvejus. Toks gyvenimas, kad daug kas nugrimzta praeitin. Tačiau senosios žvejų tradicijos ir jų menas pamiršti nepagrįstai — nūnai žvejų brigadose daug atsiktiktinių žvejų, jie nevengia ir per nerštą tinklą užmesti, nemoka žuvažti taip, kad ir žuvies būtų, ir jos būriams kuo mažesnė žala padaroma. Štai todėl moksleivių įkurtas muziejus šaukte šaukia atgavinti senąjį paežerių gyventojų verslą, atstatyti jo prestižą, o žvejų padaryti tikru vandenų šeimininkais.

Antanas Bekellūnas

Kalifornijos demokratų senatorius Alan Cranston sako: pasibaigė šaltasis karas, JAV turėtų pradėti siekti normalizavimo prekybos santykių su TSRS.

Briedžio grybai

Nuo pirmųjų rytmečio gaisų iki pat vakaro vėlomos sprogtančiais medžiais pakvipsiuose miškuose nenutilsta paukščių giesmininkų balsai. Nepavargsta sparnuoti muzikantai. Mūša būgnus, cimbulus. Liečia plonas saulės stygas — pasakų arfas, atremtas į pušų kamienus. Pučia nendrinės fleitas, žilvicio žievės dūdeles. Švilpauja plona beržo tošele. Klausosi žibutės ir ažuolai, upeliai ir ežerai, kalneliai ir šviežia žole pasidengusios pievos. Klausomės šios muzikos ir mes — žmonės. Kokią vasarą, rudenį pranašauja tėviškėn sugrįžę paukščiai. Vieni — apie uogas, kiti — apie banguojantį vasarą, medaus avilius, pilnus sodus obuolių šneka. Tik reikia mokėti klausytis.

— Ku-kū! Ku-kū! Baravykai ant šilko pagalvėlių! Žalioj giružėj, kur kukuoja raiba gegužė...

Gegutėlė, į ievų krūmą nutūpus, baravykus buria. Plačiakepuris, storakočius, kurie išdygs, jos vaikams pradėjus skraidyti.

— Hu-hu! Hu-hu! Huuul.. Baravykų kepsiu. Ant taukų! Ant taukų! Smagią puotą kelsiu tarp miškų, tarp miškų!

Šitaip ūkauja eglėje karvelis uldukas. Kviečia grybautojus iš anksto blindės vytelių pasipjauti ir nusipinti dailių krepšį grybarūtės pradžiai.

— Up-up-up-up! Ūmedėlėms kiškis daržą tveria. Ūmedėlių sėklą samanėlėn beria!.. — nenustygsta vietoje, kuodą kraipydamas, dudutis ir visas miško naujienas išpasakoja.

Raisteliuose tituluoja tilvikai. Apie voveruškas, rudmėses, žaliuokes, raugintų paliėpių kubilą šneka.

— Čia, čia-čia! — Visa burna šaukia strazdas. — Čia, tik balta briedine samana užklotame kalnelyje, tiltais kelsis grybai. Didžiai susirūpinęs strazdas giesmininkas, nes nesugrįžta į beržynus volungė, kuri tvankią dieną grybų lietu buria, garsiai klykaudama: „Lyk, lyk, lyk!..“ Ne veltui žmonės volungę vadina lietaus ir grybų paukste.

Ciulba, ulba, gieda, čirena, skardena pavasario miške paukščiai, nors negreit grybų lietūs žemėje užaus. Bet tegu ruošiasi zuikiai, lapės, voverės, barsukai, stirnos grybus sodinti ties dailiai pramintais žvėrių takais.

— Tikut-tikut! Tikut-tikut! Nebūkite tinginiai, nesnauskite ant kelmo. Girių briedžio grybų pridugo! Grybais pasnigo.

Kur buvęs, kur nebuvęs iš aukštybių, baisiausiai mekendamas, žemyn, į patį raistelio vidurį, puola perkūno oželis. Ar girdėjote: pagrybauti gegužės miškuose kviečia.

Nemeluoja, nesigiria perkūno oželis — švytėdamas mums paaiškina pavasario saulėje įdeges atgulus nuo Lakajos. Girių, tikriau, saulėtose šilų, pušynų laukymėse, kur kaip garbanota vilna pasikėlus baltas samana, pasirodė pirmieji pavasariniai grybai — bobausiai. Susirinkdavo į ratelį dar šalnų gnaibomą balandžio naktį. Neprišidengę kepurė nei samanomis, nei pernykščiais lapais. Išlindo bobausiai iš biraus smėlio po pasaulį pasidairyti, kamanių dūzgimo pasiklausyti. Ir tarsi per dieną paseno. Užsiraite, susiraukšlėjo plačios bobausių skrybėlės. Susisuko keisti grybai kamuoliais. Nepeikime bobausių išvaizdos. Išraukime gruodo ir šalnų išpuoselėtą grybą, pamatysime, koks jis sveikuolis. Kotas storutėlis, baltas, tvirtas ir griežtis. Apačioje — prie žemės priaugęs. Kepurė bobausio — tamsiai rudos spalvos. Joks kirminas nedrįsta šio grybo liesti. Nebent nedidelis vorukas kepurės raukšlėse pasislepia.

Visokiausią kalbą žmonėse apie bobausį eina. Vieni sako — tai užkeiktas raganos grybas. Kur raganos naktimis po pušynų šliaužiojo, užkerėtų žolių ieškojo, ten bobausiai kaip iš gausybės rago pasipylė. Patys pikčiausi, girdi, delčioje išdygę grybai. Zuikis bėgdamas tokius bobausius užkliudo, gumbas į kuprą žvėrelį susuka. Gyvulus rasą nuo grybų nulaizo, iškart pasiunta. Žmogus, paragavęs grybienės, mirtinai apsinuodija.

Burtininkų laikais bobausių užkalbėtojos ieškodavo tamsią pavasario naktį. Raudavo juos, kai tik triskart ūktelėdavo pelėda. Sutindavo grybus variniame katile kartu su burtažolėmis. Devynis kartus užkaisdavo katilą, devynis kartus nupildavo nuovirą. Drumzlinu skysčiu gydydavo nuo gyvatės įkandimo, pikty akių, velnio „apsedimo“.

Kuo labiau uždraustas vaisius, tuo labiau jis vilioja. Didikai nuo seno bobausius laikė karališkaisiais grybais. Juos dvarų, rūmų vėrejai kepdavo, troškindavo, virdavo. Pateikdavo bobausius į kilmingųjų stalą, užpiltus gardžiais padažais.

Šio amžiaus pradžioje dūikai gausiai bobausius rinkdavo Gudų, Rūdninkų giriuose. Bobausius — šviežius ir džiovintus — veždavo parduoti į Gardino, Varšuvos turgus. Senojoje Merkinėje pavasarį vykdavo triukšmingi bobausių turgūs, į kuriuos atvažiuodavo pirkliai iš toliau.

Šiais laikais bobausius nedžina renka ir moka paruošti. Botanikų nuomone — tai vertingi valgomieji grybai. Čia paklauskite: argi bobausiai nenuodingi? Taip, nuodingi! Todėl juos prieš paruošiant reikia 10–15 minučių pavirinti karštame vandenyje, vandeni nupilti.

Leonardas Grudzinskas

LIETUVIŠKAI KNYGAI—AUKŠČIAUSIAS APDOVANOJIMAS

Tarp dešimčių tūkstančių pernai Tarybų Sąjungoje pasirodžiusių knygų gražiausia pripažinta lietuviškoji — Petro Cvirkos „Nemuno šalies pasakos“. Sąjunginiame knygos meno konkurse jai paskirtas aukščiausias apdovanojimas Ivano Fiodorovo premija. Siemet ji atiteko tik vienam Tarybų Sąjungoje išėjusiam leidiniui.

Knyga išleido „Vyturio“ leidykla, spaudė Maskvos eksperimentinė poligrafijos įmonė, dailininkas Algirdas Steponavičius.

Keturios knygos įvertintos pirmojo laipsnio diplomais: „Lietuvos fauna“ („Mokslas“), Dantės „Dieviškoji komedija“ („Vaga“), Ivano Krylovo „Pasakėčios“ („Vyturys“), „Pitka gegutėlė, pakukuok, pakukuok“ („Vyturys“). Tris pirmąsias knygas spaudė kauniškė K. Poželos spaustuvė, ketvirtąją — vilniškė M. Sumausko. Dar septyniems leidiniams atiteko antrojo ir vieno — trečiojo laipsnio diplomai.

Tarp respublikų daugiausia apdovanojimų susilaukė Rusijos Federacija, Lietuva — antrojo vietoje.

Ivano Fiodorovo premija į Lietuvą atkeliavo po dvidešimties metų pertraukos. Ankstesniais metais ja buvo įvertinti: 1967 metais išleisti Viljamo Sekspyro „Sonetai“ knyga iliustravo Stasys Krasauskas ir 1969 metais — albumas „Lietuvos fotografija“.

Saliamonas Vaintraubas

Eltonas koresp.

Vilnius, 1989 m. liepos 6 d.

**GERIAU BŪTI SVEIKAM
NEGU IDEGTI...**

Daugeliui gyventojų įdeges kūnas — puikaus polsio ženklas. Atrodo, saulės vonių mėgėjams teks iš esmės pakeisti senus įpročius. Pernai daugiau kaip pusė milijono amerikiečių susirgo ir beveik šeši tūkstančiai mirė nuo įvairių odos vėžio ligų, kurias sukėlė. Amerikos vėžio tyrimo draugijos nuomone, per didelis ultravioletinių spindulių kiekis — per ilgai būta saulėje.

Galbūt šie kraupūs skaičiai įtikins amerikiečius atsargiau elgtis plažėje. Nors... Paskutiniai Amerikos dermatologijos akademijos tyrimai liudija: 58 procentai apklaustųjų mano, kad įdege jie atrodo patrauklesni. Tiesa, žmonių, naudojančių apsaugines priemones nuo saulės spindulių — tentus, apsiaustus, lietsargius, kremus — daugėja, tačiau nuo 1986 metų jų skaičius padidėjo tik 8 procentais. Kiekvienam apklaustajam buvo žinomas nors vienas neigiamas saulės spindulių įtakos sveikatai aspektas. Vis dėlto daugiau kaip pusė suaugusių amerikiečių mano, kad įdegimas — sveikatos požymis.

— Dar vis madingas įdeges nuo saulės kūnas, — sako akademijos spikeris Rutas Salksas. — Nors pasipuikuoti šokoladine oda ištempia atokaiton milijonus žmonių. Prieš 50 metų iš 1500 amerikiečių tik vienas sirgdavo odos vėžiu, o šiandien serga vienas iš 135 žmonių. Saulės spinduliai pavojingiausi jaunuoms merginoms, kurios mėgsta ilgai lepinis saulutėje.

— Suprantama, jaunimas ne itin nerimauja dėl poros raukšlų, tačiau šiandien įdegimas, o rytoj — raukšlės. — sako akademijos prezidentas Edgaras Smitas. — Didžiausią žalą odai daro dvi ultravioletinių spindulių rūšys — vadinamieji "A" ir "B" spinduliai, verčiantys vidinį odos sluoksnį gaminti daugiau melanino pigmento, kuris ir keičia odos spalvą. Ilgai būnant saulėje sensta odos audinys, atsiranda raukšlės ir išsivysto odos vėžys. Dažniausios formos — piktybinė melanoma, paprastoji ir piktybinė karsinomos. Nuo pirmosios miršta iki 75 procentų ligonių.

Anksti pastebėta odos vėžį galima išgydyti. Mokslininkai mano, kad trijų ketvirtadaliu tokių ligų galima išvengti, atsisakius įpročio įdegti. Kai kurios firmos siūlo į plažią pasiimti specialius permatomus tentus arba apsiaustus, kurie tarsi filtras sulaiko kenksmingiausią ultravioletinio spinduliavimo dalį.

— Pastarųjų mėnesių tyrimai verčia į daug ką žvelgti kitomis akimis, — sako Patrikas Lilisas, Kolorado valstijos Dermatologijos draugijos prezidentas. — Daugumą apsauginių priemonių gamina iš polimerų, kurių sudėtyje yra para-aminobenzolo. Tos priemonės apsaugo tik nuo "B" spindulių Norint apsisaugoti ir nuo kito tipo spindulių, būtina rasti para-aminobenzolo kombinaciją su kitomis medžiagomis.

Liliso nuomone, tapusios madingos kvarco lempos generuoja daugiau "A" spindulių, kurie labai veikia poodinį lastelėlyna. Atsiranda raukšlės, kyla grėsmė susirgti vėžiu.

Vilnis, 1989 m. liepos 6 d.

Kelionės į Lietuvą

Plačiai žinoma Amerikos lietuviams kelionių agentūra American Travel Service Bureau, per daug metų patyrusi komplektavimu turistinių grupių į Lietuvą, galvojančioms šiemet aplankyti savo gimtąjį kraštą, gimines bei pažįstamus, siūlo pasirinkti bile kurį čia skelbiamą turą. Agentūra išrūpina vizą ir tvarkys visus kitus reikalus, susijusius su kelione. Kiekvieną turą lydės patyręs palydovas iki Vilniaus ir atgal.

Kadangi dabar ryšium su Lietuvoje vykstančiais istoriniais įvykiais įdomu aplankyti Lietuvą, daug žmonių keliauja pamatyti kas ten darosi, o grupėse vietų ribotas skaičius, — paskubėkite užsiregistruoti, pasirinkę bile kurį turą.

Kreipkitės lietuviškai ar angliškai: AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Telefonas: (312) 238-9787.

TOUR NO.	DATES	NIGHTS SPENT IN EACH CITY	Chicago	New York
SPRING				
#101	April 27-May 15	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1	2,150.00	2,100.00
#102	May 16-May 31	Moscow 1, Vilnius 11, Moscow 2	2,395.00	2,245.00
EARLY SUMMER				
#103	June 12-July 02	Moscow 1, Vilnius 15, Leningrad 2, Helsinki 1	2,795.00	2,645.00
VILNIS				
#104	June 14-July 01	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 0	2,595.00	2,445.00
#105	June 26-July 12	Moscow 1, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 2	2,595.00	2,445.00
SUMMER				
#106	July 11-July 30	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1	2,795.00	2,645.00
#107	July 24-Aug 09	Moscow 2, Vilnius 10, Leningrad 2, Helsinki 1	2,695.00	2,545.00
#108	July 29-Aug 16	Moscow 1, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,695.00	2,545.00
#109	Aug 01-Aug 16	Moscow, Vilnius 10, Leningrad 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
LATE SUMMER				
#110	Aug 21-Sept 06	Moscow 2, Vilnius 10, Riga 2, Moscow 1	2,595.00	2,445.00
#111	Sept 12-Oct 01	Moscow 2, Vilnius 15, Moscow 1 — VILNIS	2,795.00	2,645.00
#112	Oct 03-Oct 16	Moscow 1, Vilnius 10, Moscow 1	1,895.00	1,850.00

P.S. Laikraščio "Vilnius" administracija rekomenduoja laikraščio skaitytojams vykti per šią agentūrą bile kuriuo turu. Administracija

Neseniai Nacionalinio sveikatos instituto komisija, tirianti saulės spindulių įtaką odai, priėjo prie išvados, kad net silpniausias įdegimas pavojingas sveikatai. Komisijos išvada teigia, kad amerikiečiams išvis reikėtų vengti tiesioginio saulės spindulių.

UPI-TASS

Detroit, Michigan

Charles Step-Stepanuskas pra nešė, jog mirė ir buvo jo laidotuvių koplyčioje, 18425 Beech Daly, De troite, pašarvoti sekanti lietuviui:

Elizabeth Tamašauskas 94 m. amžiaus, mirusi gegužės 2 d. palaidota gegužės 5 d. su bažnytinėmis apeigomis Holy Sepulchre kapinėse.

Jos vyras Petras ir dukra Ann Yuhas mirė anksčiau. Nuliūdime liko: nukai Joseph Yuhas ir Ruth Dobbins, dvi proanūkės Denice ir Diane Yuhas.

Joseph Pepper-Pepernauskas, 67 m. amžiaus mirė gegužės 11 d. Oakwood ligoninėje vėžio ligos iškankitas. Palaidotas gegužės 13 d. Holy Sepulchre kapinėse. Jo tėvai Joseph ir Mary Misiūnas-Pepernauskas mirė 1973 metais. Nuliūdime liko sesuo Nellie Wagner gyv. Zephyrhills, Florida.

Vera Vaitekus (buvusi Rukštelienė), mirė gegužės 28 d. sulaukusi 94 metų Cambridge Convalescent Center, Detroit. Velionė buvo gimusi Vilniuje. Ji buvo Detroito Lietuvių klubo narė. Palaidota gegužės 30 d. Holy Sepulchre kapinėse. Dideliame nuliūdime paliko vienintelį sūnų Joseph Rukštelį.

Ligoniniai

Kovo 24 d. klubietė Pat Stunskas puldama susižeidė. Keliose vietose suskilo dešinės rankos kaulas prie pieties. Iki šiam laikui dar kaulas nesugijo, kaip ilgai kankinsis nežino.

Gegužės mėn. klubo board direktorius Albert Stacey-Stasiukėnas pergyveno du širdies priepuolius. Birželio mėn. Oakwood ligoninėje jam padaryta operacija du by-passes. Operacija gerai pavyko Sveiksta namie žmonos Alice Buteniūtės Stacey priežiūroje.

Birželio 2 d. klubietė Alice Sharcka pateko į Saratoga ligoninę gydytis nuo vandens ligos. Doktorai ligą sutvarkė. Dabar ji namie sveiksta.

Atostogavo

Balandžio mėn. klubiečiai Millie su savo vyru Vasariai, klubo vice-pirmininku Tony mašina aplankė savo dukrą Gay ir ženą George Carrier, gyvenančius Dunwoody, Georgia, apie dešimt mylių nuo Atlanta. Aplankė Stone Mountain, buvo vištų ūkiuose, lankė dirbtuves gaminančias kilimus-karpetus. Atostogomis patenkint, nes buvo įdomios.

Gimtadieniai

Šiuo laiku daug klubiečių minėjo savo gimtadienius. Ypatingai paminėtina, kad klubo išdininė, Ruby Jeske gimtadienį minėjo gegužės 5 d.; Alice Buteniūtė-Stacey — gegužės 13 d.; Emma Rye, kuri man praneša daug žinių — gimtadienį minėjo gegužės 14 d.; board direktorius Chuck Tvaska ir jo brolis Stanley Tvaska — gegužės 19 d. ir liepos 17 d.; klubo nuolatinė šeimininkė Antonette Garelis taip pat tuoj minės savo gimtadienį. Jubiliantams — daug linksmų dienų.

Sukaktuvės

Birželio 4 d. mūsų muzikė Estelle Smith ir klubo raštininkas John Smith-Smitrevičiai minėjo savo 51-erių metų vedybinę sukaktį. Balandžio 26 d. klubiečiai Mary ir Frank Nienus šventė savo vedybų sukaktį. Gegužės 19 d. klubiečiai —

valdybos nariai Minnie ir Chuck Tvaskai, Stanley ir Ann Tvaskai minėjo savo vedybinio gyvenimo sukaktuves. Liepos 27 d. klubiečiai Alfons ir Emma Rye minės savo 49-erių metų.

Visiems linkiu kogeriausio visko!

Iš moterų ir vyrų veiklos

Gegužės 25 d. Sorority moterys posėdžiavo Hamtramck, Michigan Under The Eagle restorane. Dalyvavo 14 narių.

Investoriai vyrai susirinko balandžio 8 d. John Smith namuose. Po susirinkimo buvo namų šeiminkės Estelle Smith pavaišinti. Gegužės 6 d. vyrai susirinko Stu Ridell namuose. Ir čia po susirinkimo namų šeiminkė Angela Jeske Riddell vaišino.

Ar prisimenate?

Buvusi detroitietė, pažangiųjų organizacijų narė Nellie Tomašiūnas dabar ligonių namuose Miami, Florida. Jos adresas: Coral Gables Convalescent Home, 6070 S. W. 8th Street, Room 212 C, Miami Florida. Ją ten nuvežė svainio (Antano Tomašiūno) sūnus David. Apie tai man pranešė jos vyro, Charles Tomašiūno, sesutė Nancy iBagdon, gyv. Los Angeles, o šiomis dienomis ją aplankė buvusi chikagietė Olga Kreivėnas, kuri dabar gyvena su savo vyru Narcizu Miami, Fla. Nellie dabar jau 91 metų amžiaus; nepaeina ir Wheel Chair sėdi.

LDS bowleriai

Detroito LDS bowleriai po pamokų susirinko į Detroito Lietuvių klubą balandžio 22 d. ir gegužės 13 d. kur įvyko šį sezoną paskutinis suėjimas. Vaišes ruošė Millie ir Tony Vasaris, Ruth Gugas ir Emma Rye; virtuvėje patarnavo Al (Nukelta į 8 pusį.)

[Atkelta iš 7 pusl.]

fons ir Emma Rye, Bertna ir Tony Rye, Alice Stacey ir Mary Nienis.

Bowlerių-Kėglininkų turnyras įvyko Arlington Heights, Illinois, netoli Chicagos, geg. 19-22 dd. Lėktuvu iš Detroito nuskrido 23; su mašinom nuvažiavo 10 lošėjų. Pirmą vietą laimėjo Detroito vyrai ir parsivežė Sakal trofejų.

Chicagos moterys taipgi laimėjo pirmą vietą ir pasilaikė Detroito Sorority trofejų.

Svečiai iš Lietuvos — Armonika koncertavo

Lietuvos Televizijos ir Radijo Ansamblio Armonika grupė ir Detroito koncertavo. Koncertas įvyko birželio 4 d. Dievo Apvaizdos Lietuvių Parapijos Kultūros Centre kitame kambaryje prie bažnyčios Southfield, Michigan. Rengėjai — JAV Lietuvių Bendruomenės Detroito Apylinkės Valdyba ir Dievo Apvaizdos Parapija. Įžanga buvo \$5.00; žmonių susirinko pilna salė. Armonikoj 8 vyrai su muzika; du ir vyrai ir mergina dainininkai; ir pranešėjas. Pranešėjas Tomas Vaisieta, dramos aktorius, ir ne tik pranešė kas įvyks, bet ir pats kelis kartus skaitė poeziją.

Armonikos vadovas Stasys Liupkevičius, vyrai dainininkai: Zenonas Žemaitis ir Rymutis Kasperiūnas; mergina — Nijolė Penskaitė.

Bendruomenės pirmininkas Jonas Urbonas dalyviams koncerte ir ypatingai Armonikai gražiai padėjo; jam įteikta lietuviška juosta; Nijolei Penskaitėi — buketas rožių; skautų vadovas Paulius Jūrgutis įteikė kitą buketą gėlių Armonikos vadovui Liupkevičiui.

Programą užbaigė Lietuvos Himnu "Lietuva Tėvynė Mūsų".

Buvo nepaprastai graži progama; išpūdinga ir visus sužavėjo. Tai mūsų Tarybų Lietuva išmokė tuos jaunus žmones nepaprastai pasižymėti!

Armonika turėtų būt dėkinga Tarybų Lietuvai už jų mokymą. Gaila, kad bilietas už tokį gražų koncertą buvo toks mažas!

Per koncertą daug žmonių sėdėjo prie stalų ir vaišinosi.

Armonika su palydovu buvo New Yorke, Floridoj, Chicagoje, Clevelande, Toronte, Montreale ir kituose miestuose JAV ir Kanadoj. Buvo pranešta jog Armonikos atvykimo lėšas užmokėjo Lietuvos "Tėviškė" draugija bei Lietuvos Televizijos ir Radio. **Stefanija**

St. Petersburg, Fla.

Mirė Mildred Repeka

Balandžio 21 d., po ilgo negalavimo, pagulėjęs ligoninėje dar kelias savaites, eidama 81-uosius metus, mirė Mildred Repeka. Velionė buvo palaidota Rumford, Maine, prie pirmojo vyro, kur išsisi jos brolis ir tėveliai. Sugrįžo į tą kraštą, kur gimė, augo, lankė mokyklą.

Giliname liūdesyje velionė paliko sesutes: Tillie Lukas, gyvenančią St. Petersburg, Fla., ir Anastasia Green, gyvenančią Kalifornijoje, du sūnūnus ir dukterėčią, kitus artimuosius, draugus bei pažįstamus.

Velionė Mildred su vyru Viktor Repeka 1965 metais iš Worcester, Mass., persikėlė nuolatnam gyvenimui į St. Petersburg apylinkę, Kenneth City, Fla. Čia jau radę veiklią LLD 15 kuopą, abu įsirašė

LAIŠKAI IR PARAMA

VIETON "KASDIENOS"

Po operacijos S. J. Jokubkos akyje dar neatsistatė regėjimas darbu redakcijoje.

Atsiprašome skaitytoju.

Administracija

LAIŠKAI IR PARAMA

Mieli draugai:

Pasite čekį \$25.00. Tai bus mums už prenumeratą, o kas liks — laikraščiu davana.

Romualdas Maslaveckas
Sarasota, Fl.

Gerbiamas J. Urbikai:

Manau, jog jau metas užsimokėti už prenumeratą. Todėl čia pasiunčiu \$100. Kas liks nuo šios sumos, tai bus parama laikraščiu. Linkiu visam "Vilnius" kolektyvui būti sėkmingam ir geriausios sėkmės daryti.

Antanas Gabrys
Pampano Beach, Fl.

Gerb. Redakcijai:

Siunčiu \$50.00 čekį už prenumeratą ir auką Malonu skaityti "Vilni" kad tik ji ilgai gyvuotų.

A. V. Kucks
Ansonia, Conn.

Gerb. Redaktorėi:

Pasibaigė žiemat, prasidėjo vasara. Bus daugiau progų pasėdėti lauke terasoje, pasidžiaugti žaliuojančia gamta, augančiais medžiais. Tačiau nuvažiuoti pamarin pakaityti artryčio sukraipytas rankas bei kojas, daugelis mūsų nebegalime. Vieni neturime automobilių, kiti pagelbininkų bei sveikatos pasigerėti marių krantais.

Čia pasiunčiu \$100 palengvinti Jums vasaros metu sunkiam darbui.

Elizabeth Repshis
Boston, Mass.

Stanley and Violet Kuznickas of St. Petersburg, Florida, renewed their own subscription to Vilnis as well as three to Lithuania. Included with these renewals was a \$100.00 donation. Vilnis sincerely thanks Stanley and Violet for their generous help.

Administratorius

Į jų nariais. Susiorganizavus "Dainos Mylėtojų" chorui, įstojo į jį ir dalyvavo iki paskutinių savo gyvenimo dienų. Savo laiku netgi buvo choro išdininke. Vėliau susiorganizavus Lietuvių Vyresnių Piliečių klubui, abu Repekos tapo nariais, aktyviai talkininkaudami klubo veikloje. Mildred netgi buvo išrinkta klubo išdininke. Abiejų jų darbai klubui nepamirštami.

Liūdimė netekę Mildred. Ji buvo maloni, draugiška asmenybė. Jos artimiesiems reiškiamė gilią užuojautą. **Aldona Alekniečė**

Klaidos pataisymas

"Vilnyje" Nr. 11, tilpusioje mirus Mildred H. Repeka užuojautoje artimiesiems tilpo klaida. Ten, kur pasakyta dviems sūnūms, turėjo būti **dviems sūnėnams**.

Atsiprašome "Dainos Mylėtojų" choro. **Red.**

PRANESIMAS

St. Petersburg, Fla., Lietuvių Vyresnių Piliečių klubas bus uždarytas liepos, rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais. Atsidarys spalio 7 d. **Mary B.**

Kviečiame į festivalį

Gerbiami tautiečiai!

Šią vasarą JAV Š. Karolinoje vyks tarptautinis folkloro muzikos festivalis "Falkmoot". Tai gana prestižinis festivalis, vykstantis šiais metais 5 kartą. Jame dalyvauja kolektyvai iš daugelio pasaulio valstybių, labai skirtingų savo buitimi, kultūra, tradicijomis. Tai daro festivalį dar įdomesnį ir patrauklesnį, todėl sutraukia gausų žiūrovų būrį ne tik iš Š. Karolinos valstijos, bet ir iš aplinkinių vietovių.

Šiais metais jame pirmą kartą ruošiasi dalyvauti ir meno saviveiklininkai iš Lietuvos, tai Respublikos nusipelnęs kolektyvas Alytaus namų statybos kombinato liaudies dainų ir šokių ansamblis "Dainava". Kolektyvo meno vadovė, respublikos nusipelnusi mokytoja Danutė Plytnikienė. Tai grynai saviveiklinis kolektyvas, kuriame dalyvauja įvairių profesijų, įvairių Alytaus miesto įmonių bei organizacijų, įvairaus amžiaus žmonės, mėgstantys dainą, šokį, muziką, humorą.

Pats ansamblio pavadinimas nusako, kad kolektyvas atstovauja Dainavos kraštą — Dzūkiją. Dzūkai dainingi žmonės, jų krašto folkloras praktiškai neišsemiamas (kaip ir visos Lietuvos), todėl per 10 gyvavimo metų ansamblis įgijo populiarumą ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų. Ansambliciai nemaža gastroliuoja. Jų koncertiniai maršrutai siekė Graikiją, Maltą, Ispaniją, Čekoslovakiją, VDR, dalyvavo folkloro festivalyje Heine, Olandijoje, o taip pat po Tarybų Sąjungos respublikas, tačiau per Atlantą ruošiasi pirmą kartą.

Dalyvauti tokiam prestižiniame festivalyje ne tik didžiulė garbė ir pripažinimas, tačiau ne mažesnė ir atsakomybė. Juk vyksta me į JAV, kur žmonės supranta ir

didžiai vertina liaudies kūrybą, meną, kur didžiai gerbiama visų tautų kultūra. Tačiau ne mažiau jaudina ir tai, kad žiūrovų tarpe bus mūsų tautiečių, emigrantų iš Lietuvos, kitų Pabaltijo respublikų, o tai ne tik papildomas jaudulys, bet ir įpareigojimas pasirodyti kuo gražiau.

Mes žinome, kad Š. Karolina toloka nuo pagrindinių JAV miestų, kuriuose susitelkę lietuviai, tačiau tikime, kad atvyks patys ištvermingiausi palaikyti dvasiškai savo tautiečius iš Lietuvos. Todėl kviečiame visus tautiečius apsilankyti Š. Karolinoje šių metų **liepos 27 — rugpjūčio 6 dienomis**, o ansambliciai stengsis neapvilti ir suteikti malonių akimirkų.

Festivalis vyks keturiuose Š. Karolinos miestuose netoli Asheville: pagrindiniai renginiai vyks turistiniame - poilsiniame centre Maggie Valley, o taip pat Black Mountains, Franklin ir pačiame

Asheville. Festivalio štabas bus Waynesville mieste, kur vietos kolėdžė ir gyvensime.

Ansambliciai pasiruošę laisvu nuo festivalio metu suruošti atskirą koncertą savo tautiečiams ir ne tik Š. Karolinoje, bet ir kitose valstijose ir vietovėse. Smulkesnę informaciją galima gauti festivalio orgkomitete Asheville, kurio prezidentas ponas Rolf Hauffman, telefonas (704) 452-2997 arba 456-9494. O taip Lietuvoje Alytaus Eksperimentinio namų statybos kombinato kultūros klube (234580 Alytus, Naujoji gatvė Nr. 124, tel. 57072, arba pas šių eilučių autorių (tel. 52562) 234580 Alytus, Sporto 6, Lietuva USSR.

Romas Ambrozevičius,
ansamblio dalyvis

Alytus, 1989.6.8.

DAR VIENAS SVEIKINIMAS

Birželio 16, 1989
Niujorkas

priemamas tinkamas mediciniškas aptarnavimas, rasinių mažumų jaunuoliai, įpuolę į beviltę, pripildę mūsų kalčėjimus, o administracija tebemezga savo sąmokslus, kaip toliau vykdyti intervencijas prieš liaudies judėjimus Nikaragvoje, kitur Centrinėje Amerikoje, Lotynų Amerikoje bendrai ir kituose pasaulio kampuose. Tos kovos lieka tokios šventos, kokios buvo praityje, kai kaip jauni redaktorai kartu darbavomės "Vilnyje".

Siunčiu Jums ir gyvenimo draugei Jokubkienei mano draugišką SALUD!

Rudolfas Baranikas

MIRUS AL KALENDAI

(Chicago, Ill.)

Reiškiamė gilią užuojautą jo artimiesiems, draugams ir pažįstamiems.

RUTH COGLER
FRANK VAITKUS
ANTOINETTE VAITKUS
JESSIE VESELY
ANNE KRISIKEN
ANELE DOCKUS

TEX ŽEBRAITIS
ROSE ŽEBRAITIS
NELLIE DE SCHAAP
LOUI DE SCHAAP
JOHN FEIZA
JOHN PATECKAS

ANTANAS LITVINAS

Vilnis, 1989 m. liepos 6 d.